

10 гадоў
10 11 12 13 14 15 16

Дарагія “нашаніўцы”!

Ня будзе перабольшаньнем скажаць, што беларуская нацыянальная пэрыёдка пачыналася двойны: у 1906 г., калі ўпершыню выйшла “Наша Ніва”, і ў 1991 г., калі выхад “Нашай Нівы” аднавіўся.

Усё мінулае дзесяцігодзьдзе газета насыпніна разъвівалася: ад часопісу ў газетным фармаце, арыентаванага на нацыянальна съведамую эліту, да значна больш дэмакратычнага штотыднёвіка, які апрацоўваў агукавацца на багучыя падзеі. Аднак увесі гэты час газета па сваім съветаглядзе назыменна заставалася БЕЛАРУСКАІО. Цягам дзесяцігодзьдзя з “Нашай Нівы” выйшоў шэраг прафесійна загартаваных журналаў. Срод іх — аутары часопісаў “Arche”, “Калосы”, “Фрагменты”, радыё “Свабода”, “Рацыя”, “Балтыйскіх хвал”, газета “Беларуская маладзежная”, “Віцебскі кур'ер”, “Навінкі”, “БДГ”.

Шчыра віншаем Вас зь юбілеем і жадам плену ў пошуках НАШАЕ БЕЛАРУСІ!

Праўленыне Беларускай Асацыяцыі Журналістаў

Усім вядома,

што праект «першай НН» пайстай у 1906 г. з праекту газеты «Свабода», прайснаваў амаль даеўнік гадоў і ўрэшце даў плёнам 25 Сакавіка.

На ёсю праграму спатрабілася 11 гадоў і трох месяцаў.

Гэтаксама ўсім вядома, што «другая НН» воляю ўйных творцаў пайтарала пачатны шлях першае: узньіка з адноўленем «Свабоды», географічна і мэнтальна атаясамілася з Вільню. Але — ужо перасягнула часавыя межы існавання, накінутыя «першою НН».

Вось жа ў нашаніўскую дзесяцігодзьдзе зычу дарагім нашаніўцам ды ўсім нам:

— каб «НН» была вечна, бо “Наша Ніва” ёсьць сынонімам жывое, дынамічнае, развівчывае беларушчыны;

— каб лад 25 Сакавіка трохміфальна ўсталяваўся ў нашай краіне раней за тэрмін, наканаваны «першою НН».

Вінцук Вячорка, Старшыня БНФ “Адраджэнне”

Арганізацыя «Край» віншуе

калекціў рэдакцыі «Нашай Нівы» з 10-й гадавінай аднаўлення газеты.

«Наша Ніва» яднала беларускія нацыяналісты, прышчапляла ім нацыянальную каштоўнасць, была адзіным беларускім голасам срод хлусні і бруду варожай пропаганды. Мы перакананы ў тым, што «Наша Ніва» і ў будучыні будзе цвёрда трывамца нацыянальных прынцыпаў у адлюстраванні сёньняшній беларускай рэчаінасці.

Зыным вам посьпехаў і плену ў працы на карысць нашай Бацькаўшчыны!

Жыве Беларусь! Жыве вечна!

Спартова-Патрыятычная Арганізацыя “Край”

“Наша Ніва” — гэта свабода

“Наша Ніва” дзе каардынаты нормы.

Такую функцыю ў сучасным свабодным грамадстве выконваюць дэмакратычныя інстытуты, школа, царква.

“Наша Ніва” сцвярджае гіерархію каштоўнасці. Традыцыйна — гэта заходы маральнай, інтелектуальнай, творчай эліты.

“Наша Ніва” трymае нацыянальную перспектыву. Звычайна — гэта ролі дзяржавы.

“Наша Ніва” дапамагае заставацца свабодным. Будучыня — за свабодай і “Нашай Нівой”.

Аляксандар Лукашук, дырэктар Беларускіх служб Радыё Свабода

10 ураджаяў

Зноўку ўзаранае нашаніўскае поле, на якім ужо 10 гадоў сеюць і зьбираюць ураджай.

З дзесяці ўраджайных гадоў “Наша Ніва” кarmilася ўсіх беларусаў.

Працяг на старонцы 2.

№ 22 (231) 28 траўня 2001 г.

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у панядзелкі

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

“Наша Ніва”: 1991-2001

агляд рэдакцыйнай пошты

Газета “Наша Ніва” была заснаваная 95 гадоў таму. А з моманту яе аднаўлення ў траўні 1991-га — 10 гадоў. Дзесяцігодка гаспадараньня, дзесяцігодка язды, дзесяцігодка шкаленьня.

“Наша Ніва” работца на інтынкце самазьберажэння, які захаваўся ў нацыі. Беларусам патрэбная такая газета — бяз кроплі канфармізму, без мазалёў, нацёртых ярмом, арыентаваная толькі на адвечныя нацыянальныя прынцыпі, кіраваная ідэаламі яе супрацоўнікаў, інтуіцыямі рэдактараў. Незалежная да бескампроміснасці, крытычная да вастрыні — аслабіла на фоне некрытычнасці бальшыні белмоўных мэдyaў. Тому газета выжывае ў немагчымых, здавалася б, умовах.

Супрацоўнікі “НН” адчуваюць няёмкасць ад панэгірыкаў, якімі поўніца гэты нумар. Мы не глядзім на сваю работу як на нейкую “місію” ці “святы абавязак”. Гэта звычайная чорная праца, не цяжкайшая за клопат настаўніка або селяніна. Аднак і не лягчэйшая, улічваючы, што калекціў маленкі. Мы проста любім сваю газету, як старая пара любіць свой садок або бацьката гаспадары — сваю заводзік. Мы жывем у “НН”. Кожны з нас кажа “гэта моя газета” гэтаксама натуральна, як і “гэта моя краіна”, “гэта моя машина” або “гэта мой дом”.

Такой газеты, як “НН”, не магло бы быць ані ў Рэспубліцы Беларусь, ані ва Украіне, ані ў Літве, ані дзе далей. Яна непаўторная. За гэта мы і молімся на яе.

З нагоды юбілею — агляд рэдакцыйнай пошты за юбілейны тыдзень, той, што на трапіла на палосы.

“У нумары ад 2 траўня на першай старонцы кінуўся ў вочы загаловак “Гуртам бацькі не паб’еш”, — піша Мікола Бусел з Дубровы, што пад Светлагорскам. — Я катэгорычна не прымалі Вашага атасамлененя Лукашэнкі з бацькам. Бацька — гэта надзеяна апора, разумны дарадца, абарона й падтрымка. Лука-

шэнка ў дачыненіні да беларускага народу паводзіцца сябе як разбураўльнік, што не стасуецца з функцыяй бацькі.

Наконт “гурту”: магу толькі дзівіцца. Пасля столькіх клятвай пра адзінства, пасля праведнага гнезву да раскольніка Статкевіча, пасля абліяціння не наступаў на тиях самыя граблі, дзімуть на

гадоў, апёкшицы на малацэ, звычайна спакуса незаваяванай яшчэ ўладай дашэнту разънесда апазыцыянэрэй. Іхны плян загадны. Чым болей “гуртойцаў”, тым большая энtrapія. Энtrapія ў галоўах мілітантай ды выбарцаў. Мяне пытаюць: “Калі не Лука, чым хто?”. Я і сам пытаю тое самае. На адным адмайленні дойгя ня выцягнеш, а часу бракуе...

Так жыць далей ніяк няможна. А я жыць?

Ёсьць універсальныя адказы на пытанье “чым жыць?” — культурай, працай, харастром, побыту, зарабляннім грошай. Выбарамі не сканчаецца жыцьцё, наадварот — пасля іх у любым разе дыхаць у краіне стане лягчэй. Аднак вядома ж, палітычныя тэмы, верасынёўскія выбары, вызначэнне дэмакратычнага кандыдата зараз хвалюць людзей найбольш.

Міколава неразуменне, чаму марудзяць з вызначэннем адзінага кандыдата, нібы падслухаў Леанід Гаравы, старшыня Гародзкай арганізацыі Народнай Грамады, у якога некалі гасцівалі нашаніўцы.

Працяг на старонцы 12.

УСЕАГУЛЬНАЯ МАБІЛІЗАЦЫЯ

Машэрава і Сініцын
рыхтуюцца
падстрахаваць
Лукашэнку

Прыкметаю лібералізацыі і змены раскладу сілаў у краіне можна лічыць тое, што дырэктар Менскага трактарнага заводу Міхаіл Лявонаў надрукаваў артыкул у супонія “Народнай Волі”. А намеснік старшыні Берасцейскага аблвыканкаму Ўладзімер Сыціпанаў на мінулым тыдні падаў у адстаку.

Працяг агляду на старонцы 3.

Тры буслы

Перадвыбарная кампанія
Домаша распачала
нуднаватым зъездам

У Менску пазаўчора сабраўся Зъезд грамадзкасці рэгіёнаў Беларусі. 650 дэлегатаў ад чатырох сотняў суполак з 90 раёнаў заклікалі падтрымаць на выбарах Сімёна Домаша. 26 траўня можна лічыць стартам кампаніі кандыдата цэнтрправіцы.

Рэпартаж на старонцы 3.

Партыя вялікіх расколаў

Зъезд Народнай Грамады скончыўся съходам
меншавікоў Каала

Учора аб 11-й прыхільнікі Аляксея Каала і частка “Маладой Грамады” на чале з Тацянай Алесінай дэмманстрыраваў пакінулі зъезд Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Партыі “Народная Грамада”, што адбываўся ў менскім гаталі “Турыст”. Зачэпкай стала непрызнанне Міколам Статкевічам апазыцыйнай яму магілёўскай арганізацыі. Зъезд пакінул 56 з 160 дэлегатаў.

Працяг на старонцы 2.

Прафсаюз пісьменнікаў

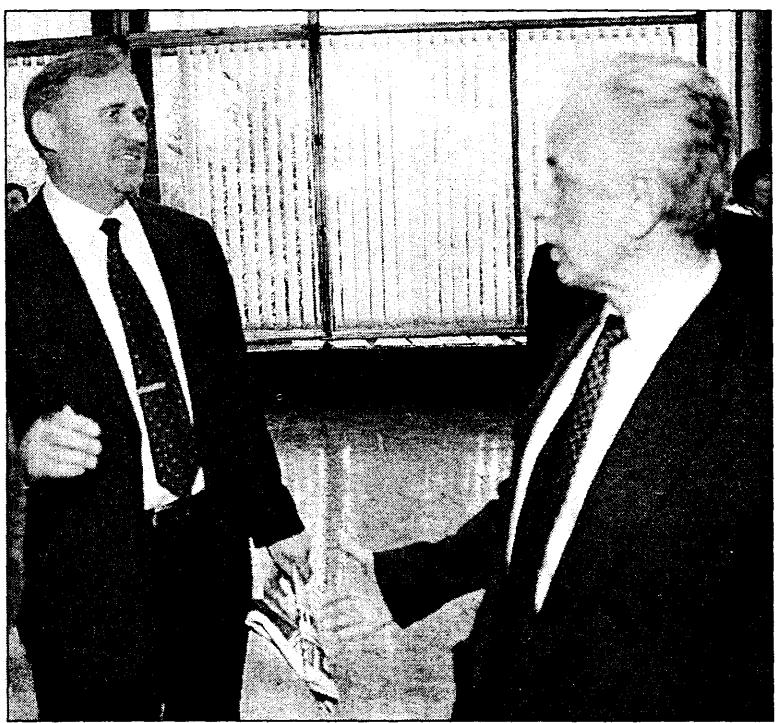
Травень радуе нас разнастайнімі зъездамі ды сходамі. Заўтра — зъезд Саюзу Пісьменнікаў. Чым мусіць займацца Саюз, каб у яго быўла будучыня? Ці варта бацьца, што, съследам за грамадзвівам, расколеца і пісьменніцкая арганізацыя? Адказваюць пісьменнік-мадэрніст Адам Глебус і пісьменнік-традыцыйніст Андрэй Федарэнка.

Інтэрв'ю на старонцы 10.

Беларуская эканоміка вачымі расейскіх нацыяналістаў

Мы пранануем Вашай увазе аналіз эканамічнага стану Беларусі, надрукаваны ў №9 аналітычнага агляду расейскага Інстытуту краінай СНД, на чале якога стаіць ведамы расейскі палітык Канстанцін Затулін. Не аўтар — Аляксандар Фадзееў, палітоляг, сталы аглядальнік беларускіх тэматыкі ў часопісе. Ацэнка беларускіх падзеяў у аглядзе істотна зьмянілася цягам апошніх восені-зімы.

Артыкул на старонцы 5.

Мікола Статкевіч (зьлева) і Аляксей Кароль

З усёй краіны

Горад нялётчыкаў

Авіякампанія «Гомельавія» склаціла маршрут «Гомель—Менск—Горадня», адмініштры яго другую частку, бо вялікага попыту на билеты да Горадні не было. У сярэднім з Гомеля ў Менск лёталі 25—30 пасажыраў (Ан-24 разылічаны на 48 месцаў). А зь Менску ў Горадню і назад — на больш за трох пасажыры.

Затое адзін новы рэйс уводзяць: Менск—Марілёў.

12 тысяч сабак у ГОД

Ліст пратэсту накіравалі ў Менгарыканкам стаўнічыя арганізацыі па ахове жывёлаў. У лісьце выказанае абурунне пазыцыяй мэра М.Паўлава, які прапанаваў «ачысьціць» стаўницу ад бядзяжных жывёлаў, каб бядзомныя сабакі ня грэліся ў цэнтры Менску, як на Канарскіх астрахавах. Штогод у Менску забіваюць каля 12 тыс. адлюлённых жывёлаў. Пратэстай, роўных леташнім бухарэсцкім, пакуль гэта ня выклікала.

Не фантан

Улады Рагачова звязрнуліся да тутэйшага грамадзкага ад'яднання «Прадпрымальнік» з просьбай адрамантаваць гарадзкі фантан, бо самі ня маюць сродкаў на рамонт. На сходзе прадпрымальнікі вырашылі скласціць ў дапамагчы. Рамонт фантану абыдзеца ў мільён рублёў.

Back in the USSR

На конкурсі гарэлак у Бэлгіі добрыя прызіналі водку Клімавіцкага завода. Праўда, назоў гатунку-пераможцы можа выклікаць трывмечынне на толькі ў бэлгійцаў, але і ў значнае часткі нашых грамадзян — «СССР». Другое месца (што азначае — абы-які) заняў бальсан з аўтэнтычным назоўнам «Клімавіцкі», нават не за яксыць, а за аздабленыне бутэлькі. У хуткім часе завод распачні вырабляць новы гатунак бальсану, аснову якога будуть складаць мёд ды ягады, і адчыніць дзіве новыя фірмовыя крамы ў Марілёве й Менску.

Чарвіўка

Крычаўская начальніцтва вырашыла павялічыць даходы ў раёны бюджета за кошт продажу насељніцтву няякансных алькагольных напояў. Забаранілі прадпрыемствам гандляваць на тэрыторыі раёну віном нетутэйшай вытворчасці. Гэтую гандлёвую нішу павінна запоўніць гарачыцельная прадукцыя сьпіртзаводу «Чырва-

набудзкі», які спэцыялізуецца на выпуску «спэцыфічных мацеваных він», ці, кажучы па-простаму, звычайнай «чарвіўкі».

Рэкардсменка з Верамеек

Многія чэркаўцы адмаўляюцца плаціць за электрычнасць — пяма грошай. Запазычанасці 50 і нават 80 тыс. рублёў тут — звычайнай звяза. А рэкардсменка ў гэтай справе — жыхарка вёскі Верамеек К.: 302 796 рублёў! Як у цэлага «суб’екта гаспадарання».

Андрэй Кузьмін, Крычаў

Непрайдзівый Кумпячкі

Менскі бізнесмен даведаўся, што на Ашмянскай мытні таніца працаюць сканфіскаваныя курыныя кумпячкі. Прыхілаў. Сустраў чалавека. Пытаецца: хто тут прааде сканфіскаваны тавар? Я — кожа той. Дамовіліся. Тамтэйшы атрымаў 21,5 тыс. далараў і адбыў у неўядомым кірунку. Пакупнік назадутра прыгнаў дзіве фуры, каб паклассіці тавар. Але нікто не сустракаў яго з хлебам-сольлю і курынымі нагамі. Афэрыста шукаюць, але знайдуць, хіба, па гучным роцце... А гроши, між іншым, былі пазычаныя.

Таяцяна Скарыніна, Смургон

Тэрмінатар прыязмліўся ў Астраўцы

Нядайна апрацоўнікі з камітэту па барацьбе з арганізованай злачыннасцю і карупцыяй МУС і мінскага СОБРу сумесна са сваімі смургонскімі калегамі ладзілі на Астравечынне спэцапрацоўню. Яе мэтай было раскрыцьце злачынстваў, выўдленыя крымінальнікай, а таксама вывучэнне сітуацыі ў памежнай зоне.

У часе апрацоўнікі апрацоўнікі праўерылі більярдную залу кінатэатру «Кастрычнік», дзе сталіся съведкамі распыліцца гарэлкі супрацоўнікамі Ашмянскай мытні. Адзін з іх ногатычна выказаўся пра людзей у масках і адрасаў трапіць у дзялжурную частку Астравечкага РАУС, дзе на яго быў складзены пратакол за «распыліцце» ў грамадзкім месцы. У кавярні «Вайга» быў затрыманы малады хлопец, які пры сабе меў нож. На станцыі Гудагай у жыхара Літвы К. знайшлі 80 грамаў амфетаміну і 100 таблетак «Экстазі», якія ён прывез на Астравечынну для продажу.

І яшчэ шмат чаго выявілі. Зараз хочуць зрабіць падобныя рэйды раздзяліць на тэрыторыі раёнаў віном нетутэйшай вытворчасці. Гэтую гандлёвую нішу павінна запоўніць гарачыцельная прадукцыя сьпіртзаводу «Чырва-

Мар’ян Вянгроўскі, Астравец

Партыя вялікіх расколаў

Працяг са старонкі 1.

Дысыдэнты правялі сваю канфэрэнцыю на сядзібе БНФ, дзе абвясцілі пра стварэнне фракцыі БСДП «За адзінства ў БСДП». Была абрачна Рада фракцыі з 9 чалавек (Аляксей Кароль, Анатоль Гурыновіч, Таццяна Алесіна і па адным прадстаўніку ад кожнай вобласці).

«Заадзіншчыкі» вінаваціа Статкевіча ў аўтарытаратызме, няздолнасці кіраваць і фінансовых злоджэннях. Тоё самае закідаюць «каранёўцам» прыхілы Статкевіча.

«Бальшавікі» яшчэ ня вызначыліся з кандыдатам на прэзыдэнцкіх выбарах, хоць скіляюцца да Ганчарыка. На пасяджэнні ж фракцыі «За адзінства» прыйшоў Сямён Домаш і з гадзіні адказаў на пытанні прысутных. Фракцыі адзінагалосна вырашылі

падтрымаць на выбарах ягоную кандыдатуру. Часовым офісам фракцыі мае стаць сядзіба Фонду братоў Луцкевічаў.

Якія далейшы перспектывы фракцыі і партыі?

На баку Статкевіча — сацыял-дэмакратыя Нямецчыны, на якую ціперашнія БСДП ледзьве на міліція.

Сярод «заадзіншчыкі» амбяркоўваецца ідэя аўяднання ў адну нацыянальную сацыял-дэмакратычную партыю з Грамадай Шушкевіча, Партыяй Працы Бухвостава і Жаночай Партыяй «Надзея» Палевіковай. Аднак гэта сумнёўна, бо ўсе апошнія, як і Статкевіч, скіляюцца да падтрымкі Ганчарыка.

У Расеі Саюз Правых Сілаў згуртаваўся, а насы ўсё дзеляцца. Дзіва што важаць у палітычным жыцці яны ўсё меней а меней.

Алег Гардзенка

**Беларус-
кая сацыял-
дэмакратыя
у мінулым
стагодзьдзі**
дзяялася ня раз. Зь лявіцы Беларускай Сацыялістычнай Грамады выйшла Беларуская Сацыял-Дэмакратычная Партыя. Потым і яна зынкла з палітычнага алімпу. Беларускіх нацыяналістычных інтэлігентаў у пачатку XX ст. было значна меней, чыміся украінскіх, польскіх калегаў, летувісаў. Аднак палітычныя яны былі на менш расколата. У выніку мы праспалі незалежнасць у 1918—20 г.

У 90-х у нас у выніку расколаў з'явілася аж трох сацыял-дэмакратычных партый: БСДП-Народная Грамада Статкевіча, пралукашэнская сацыял-дэмакратыя Народнай Згоды Сечкі, БСДГ Шушкевіча.

10 ураджаяў

Працяг са старонкі 1.

Пісты ў рэдакцыю

УСЁ ПАЧАЛАСЯ З НАТАТНІКА

Напісаць гэты ліст я быў вымушаны праз апублікаваны ў вашай газэце артыкул С.Высоцкага «Супрацьстаянне нацыяналістай і лібералаў».

Сп.Высоцкі хocha прывязаць усе свае беды да «Хартыі». Маўляю, яна спрычынілася да расколу БПС. Аднак гэта быў ня першы раскол, партыя ўжо перажыла.

На пачатку 1999 г., калі ў арганізацыю прыйшлі некалькі новых сяброў, уся партыя складалася з ... чалавек. Пасыль гэтага БПС пачала расці (на пачатак 2000 г. колькасць сяброў арганізацыі ў Менску складала ўжо амаль 100 чалавек).

Недавер да сп.Высоцкага пачаўся пасыль таго, як ён згубіў нататнік са сьпісамі сяброў партыі. Як стала вядома ад былых сяброў БПС, страта нататнікаў для сп.Высоцкага з'яўлялася звычайнай справай. Як пасыль гэтага чалавека можа заставацца лідэрам арганізацыі?

Пасыль звязу з 17 снежня 2000 г. справы паступова пайшлі на лад: сталі вяртацца людзі, пачалася справедальная праца на стварэнне нацыяналістычнай партыі.

А.К., Менск

ПІКНІКІ

Вясна! Забуяла на поўную моц зяленіва, усімі фарбамі зазялялі краскі, аж звініць у вышыні прапрыстае духмянае паветра. Люд паспаліты пазбусы зімовага сну і пачаў выбірацца на пікнікі.

• Пікнік! Слова гэтае было для *“hotsoveticus”* адным з сымбаліяў супраўднага жыцця. На пікнікі выїжджалі героя замежных дээтктыўаў, там бавілі час прыбалтыйскія акторы, што здымаліся ў фільмах «пра Захад».

Таму, калі дзіркі ў жалезной заслоне сталі дастатковая вялікім, каб у іх пралезла галава, народ вырашыў жыць, як усе людзі. І пачаў з пікнікоў. Толькі розніца яны ад супраўдных, якія савецкі «Запарожец» — ад «Фальксвагена-Гольфа». Наш пікнік застаўся звычайнім спажыўнім гарэлкі, адно не на ўласнай

кухні, а на ўлоньні прыроды. Часам ролю апошнія адыгрывае ўскраек чыгункі альбо шашы.

Вынікі тых пікнікоў — зынявчанае кустоўе, паламаныя дрэвы, пачварныя чорныя плямы вогнішчу, звінічныя кветкі і цэлыя горы съмецьца. А саме галоўнае — нарашніцу на душы яшчэ паскудней, чым «адпачынку», бо рэчайсць зусім саўдзіца...

Калі ўжо навучымся каналізацыю ад вадаправоду адрозніваць?

Вячка Васіленак,
Менск

шчыра віншуе Вас з 10-й гадавінай адраджэння газэты.

Выходзячы ў надзвычай цяжкіх умовах, вы здолелі ня толькі захаваць, але і распаўсюдзіць сярод моладзі супраўдны дух беларускіх і эўрапейскую мэнтальнасць, якіх так не стае цяпер шмат якім іншым незалежным выданням. Тому прыміце найлепшыя пажаданні і зычэнні. Толькі разам мы пераможам! Жыве Беларусь!

Старшыня ТБМ Алег Трусаў

Апошні пікет

23 траўня ў Полацку памёр Павал Бурдзіка.

На сёлетнім Дні Волі, разывітваваючыся з сябрамі пасыль акцыі, ён сумна зазначыў, што гэта, відаць, ягоны апошні пікет. Год таму ў Паўла Бурдзіка была выяўлена страшная хвароба. У Бараўлянях яму зрабілі аперацыю, але надзея на адужанье не было.

Павал Бурдзіка нарадзіўся 20 траўня 1927 г. пад Плещаніцамі.

Некаторыя свае юнацкія прыгоды ён апісаў сёлета ў «НН». Ён скончыў Полацкі пэддністytut, выкладаў у полацкіх школах і мэдву-чальні. Быў перакананым антыка-муністам, нацыянальным дэмакратам. Калі я ўпершыню пачаў ягоны выступ на мітынгу ў Наваполацку, шчыра з'яздзіўся: чалавек такога сталага веку, і мае такую шырью поглядаў. У сярэдзіне 90-х Павал Бурдзіка уступіў у сацыял-дэмакратычную грамаду Шушкевіча, паважаў гэтага палітыка. Быў сябрам полацкай гранка-катализцкай суполкі.

Тры буслы

Працяг са старонкі 1.

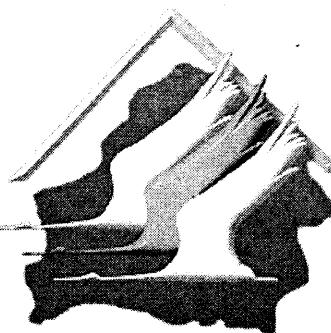
Удзельнікі прыехалі на сямёх аўтобусах і дзесятках аўтамабіляў да Дому культуры "Сукно", арандаванага для працы звезды. Усім дэлегатам арганізаторы раздавалі файныя сінія сцяжкі. На адным баку быў партрэт Домаша, а на другім — лягатып ягонай будучай кампаніі: трывеслы — белы, чырвоны і белы — на фоне блакітнага абрысу Беларусі пад белым дашкам. Буслы лятуць на заход. Праўда, на сцяжкочку забыліся напісаць прэзвішча кандыдата, які хоча зъмяніць дзяржаўны курс Беларусі. Дэвізы на сцяжку і ўётках: "ДОМАШ — НАШ" і "Дом наш — Беларусь".

На Зъезьдзе Домаш выступіў з кароткай праграмнай прамовай. Гаварыў Домаш па-беларуску, кастрюбавата, гэтаксама адказаў і на пытанні. Тэкст ягонай прамовы, які раздавалі гасцям, быў

падрыхтаваны ня дужа старана: ужо ў першай фразе можна было налічыць чатыры памылкі, калі сыходзіць з таго, што яна напісаная таращевіцай, і трывеслы, калі думаць, што ў штабе карыстаюцца наркомаўкай. Зусім не было ў прамове лічбаў, якія гэтак прыцягваюць вока простага выбара.

На рэкламным сцяжку кандыдат дужа падобны да канцлеры Шродэра. У сваім праграмным інтэрвю, апублікованым у суботні "Народнай Волі", Домаш добрым словам згадвае Бразаўская. А стылем выступу ён нагадаў Кучму.

Нельга сказаць, што Домаш глядзеўся на трывуне натуральна і свабодна. На пытанніе пра перспектывы дэвілюмоў ён адказаў, што мы ня можам не лічыцца з тым, што ў краіне сусіноўць беларуская і расейская мовы, і доўгім тлумачыў, што гэтыя дэвілы мовы ў

*Міасці
і дабрабыту
майму народу!*

ПРАГРАМА ДОМАША

У выпадку перамогі Домаш абязае краіне маштабныя рэформы. Канстытуцыйная прадугледжвае пераход да мажарытарна-прапарцыйнай сістмы абранных парламенту і выбарніцтва мясцовых уладаў. Вайсковая — пераход да прафэсійнай арміі за пяць год. Вышэйшим навучальным установам Домаш абязае са-макіраваны. Аснова эканамічнага пляну Домаша — падатковая реформа, якая ўдвая зъменшыць падатковыя прэс і дазволіць прыцягнуць у краіну сродкі, неабходныя для мадэрнізацыі пра-мысловасці і стварэння новых працоўных месцаў. Галоўнай за-дачай замежнай палітыкі Домаш лічыць неабходнасць не дапусціць утварэння новай жалезнай заслоны на заходнія мяжы краіны. Бела-русь, паводле Домаша, мае стаць мостам між Расеяй і Еўропай.

У выступе Домаш назваў сябе веруючым чалавекам. Найбольшыя воплескі залі выклікала фраза "дзяржавай павінны кіраваць псыхічна здаровыя людзі". Сытуацыю ў Беларусі Домаш ахарактарызаваў як "стабілізец". "Пытанніе аб зъмене рэжыму выходзіць на ўзровень за-дачы нацыянальнага выратаваньня", — заявіў Домаш. Пытанні маралі, у якіх Домаш можа даць неабыкную форму Лукашэнку і іншым канды-датам ляўцы, не былі істотна асьветленыя ў праграме.

УСЕАГУЛЬНАЯ МАБІЛІЗАЦЫЯ

Працяг са старонкі 1.

Ён нязгодны з тым, як пады-ходзіць да працы ягоны начальнік Васіль Даўгялён.

Сыяягапт Iван Ціцянкоў, былы сябар Лукашэнкі, вельмі крытычна адгукнуўся пра дзейнасць свайго патрона ў інтэрвю газэце "Беларускі час" (орган прафсаюза Ганчарыка).

Сам Лукашэнка, падчас візіту ў Арmenію, зноў здолеў прыцягнуць увагу СМИ заяўяй пра неабходнасць далучыць Кітай да Дамовы аў калектывнай бяспечы СНД.

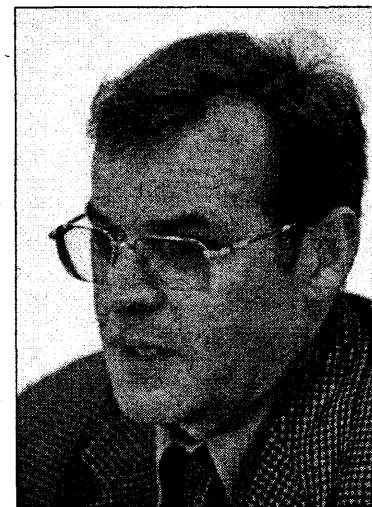
Аб магчымасці свайго вылучэння заявіла ў інтэрвю агенцтву БелаПАН дачка Пятра Машэрава Натальля. Галоўны рэдактар часопісу "Arche" Валерка Булгакаў так пракаментаваў гэтую заяву для "НН": "Не выключана, што партыя ўлады рыхтует ёй ролю, якую на апошніх выбарах ва Ўкраіне адыграла Наталія Вітрэнка".

Былы кіраўнік адміністрацыі Лукашэнкі Леанід Сініцын даў "БДГ" вяліке інтэрвю, дзе пакрыёма дыскрэдытаў да дэмакратычных сіл ("ні будзьце бабамі, не распушкайце чуткі") і выстаўляў сябе як суперніка і Лукашэнкі, і дзея-

Сініцын на фота "БДГ", што выйшла 22 траўня..

жайніка. Інтэрвю па стылі дужа нагадвае артыкулы Аляксандра Фядуты. Сініцын наўпрост не адказаў, ці выставіць ён сваю кандыдатуру на выбарах. "Калі зарэгіструе сваю группу Натальля Машэрава, шанцаў нават у Лукашэнкі будзе мала", — патасна вяшчуе ён.

... і Сініцын на фота IREX-Promedia 22 траўня

Лукашэнку хацелася б рас-кроціць Сініцына як "кандыдата ад трэцяй сілы", а Машэраву — як кандыдатку пратэставага электра-рату, каб пагатоў паславіць патры-ятычна-дэмакратычны блёк.

Барыс Тумар

Жывая гісторыя

Лукашэнка як бацька

Хачу распавесці пра сваю суст-рэчу з ППРБ, калі той яшчэ быў про-стым дэпутатам Вярхоўнага Савету.

1993 год. Прымінная камісія БДУ. Сяджу і запаўняю патрэбныя паперкі, каб стаць студэнтам. Раптам чую побач адметную гаворку. (А тады голас гэты быў на слыху, бо так аддада ён "зам-гаўся" з карупцыяй у Вярхоўным Саве-це). Паварочваю галаву і бачу будучага ППРБ. Ведаеце, — казаў ён дзячычыне з прыміннай камісіі, — я бацька двух сыноў, і мой старэйшы сын вырашыў паступіць у ВНУ. Я хадеў, каб гэта было нешта вайсковае [цяпер маглі бы ужо мець маладога генэрала — М.А.], але наш міністар замежных спраў Пётр Краўчанка сказаў: навошта табе этая вайсковая ўстанова — у БДУ зьяўлюйся новым факультэт міжнародных зносі-наў. Падавайце дакументы туды. Мы з

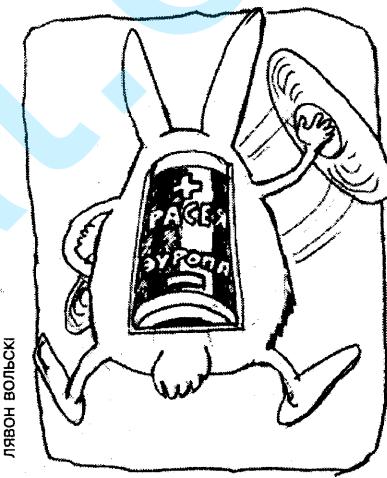
сыном парадлісі і вырашылі паспра-баваць, тым больш што ён у мене мэ-даліст". Далей заклапочаны бацька распавяў, што па гісторіі яны з сынам добра падрыхтаваліся, а вось з белару-скай літаратурай цяжкі: калі іспыт будзе прыміца сібра Шушкевіча, дык сын хутчэй за ўсё не паступіць. Дзячычына з прыміннай усымхнулася і пажада-ла будучаму ППРБ поспеху. Той па-дзяякаў і пайшоў у дзіверы.

Потым я даведаўся, што "выдатна" яны з сынам па гісторіі не атрымалі. Але ў БДУ пралезлі, а потым і далей.

Аднак жа быў час, калі ППРБ байсіся сібру Шушкевіча ды, напэўна, і самога Станіслава Станіслававіча! Дык за-раз недзе ў глыбіні страху у ім прысут-нічае. Бо чалавек, які хоча трымаець уесь народ у страху — апошні баяз-лівец.

Мікола Асмаленінік, Менск

Жарт

ЛЮБОН ВОЛОСКИ

Апытаныне «НН»

ВЫНІКІ НА СЁНЬНЯ

1) За каго б Вы прагаласавалі на прэзыдэнцкіх выбарах?

Янан Пазняк 94 (71)
Сямён Домаш 61 (52)
Вінцук Вячорка 13 (13)
Міхail Чыгір 5 (4)

Аляксандар Дабравольскі 4 (3)

Аляксандар Лукашэнка 3 (3)

Юры Хадыка 3 (2)

Станіслаў Багданкевіч 2 (2)

Павал Казлоўскі 2 (0)

Ні за каго 2 (0)

Апытаныне працягваеца!

Апытаныне "НН"

За каго Вы прагаласавалі б на прэзыдэнцкіх выбарах?

Пад якім дэвізам мусіць ісьці на выбары кандыдат, за якога Вы прагаласавалі б?

За якую партію Вы прагаласавалі б на парлямэнцкіх выбарах?

Калі б зараз стварылася новая аб'яднаная кааліцыя апазыцыі, як яна, па-Вашаму, мусіць называцца?

Выражце гэтыя бюлете́ні і дашлеце ў рэдакцыю "НН":
220050 Менск а/с 537 "Апытаныне "НН".
E-mail: nn@irex.minsk.by

НАША НІВА

Газэта тваёй душы

"Наша Ніва" — гэта 12 старонак інфармацыі і каментароў пра пад-зе ў Беларусі і съвеце штотыдня, гэта паўнакроўная беларуская культура, гэта жывы голас незалежнага беларускага грамадзтва. Аўтары чытачы "Нашай Нівы" разам твораць краіну.

Падпісны індэкс 63125. Падпіска на 1 месец каштуе 929 рублёў. Для менчукоў на шапік "Белсаюздруку" — 760 рублёў. Падпіску на "НН" прымаюць на любой пошце, у многіх шапіках «Белсаюз-друку». Менчукам вельмі зручна падпісвацца «на шапікі» — тан-ней, і газэту можна забіраць у панядзелак.

ПАДПІШЫСЯ САМ, ПАДПІШЫ СУСЕДА ДЫ СУСЕДНЮЮ ШКОЛУ!

Aгляд сярэднеўрапейскіх падзеяў

NATO ля Вострай Брамы

У панядзелак у Вільні пачнеца сесія Парламэнтскай асамблеі NATO. У ёй возьмуць удзел ня толькі делегаты падкантоўскіх чальцоў хаўрусу, але і асацыяўных сброў. На гэтай сесіі ПА NATO мае прыняць пастановы аб становішчы на Балканах і пашырэнні NATO на ўсход, у выніку якога Вострай Брама ўжо ў 2004 г. можа аптынуць пад аховаю Паўночнаатлянтычнага альянсу.

У Эстоніі расце ўраскептызм. Ажно 59% эстоўцаў ня хоцуць уваходу краіны ў Эўразія — такія вынікі апытаўніка, праведзенага на мінульым тыдні. Толькі ў Эстоніі з усіх краін-кандыдатаў ўраскептыкі складаюць балышыню. На пачатку месяца кіраўнік эстонскага МЗС Тома Гендрык Лільвэс заявіў, што Эстонію, Латвию і Летуву лучыць толькі "нэгатыўны досьвед мінуўшчыны". Преканцы мінулага году галава эстонскага МЗС Абясціў, што Эстонія — не "балтыйская краіна", а "постсавецкая скандынаўская".

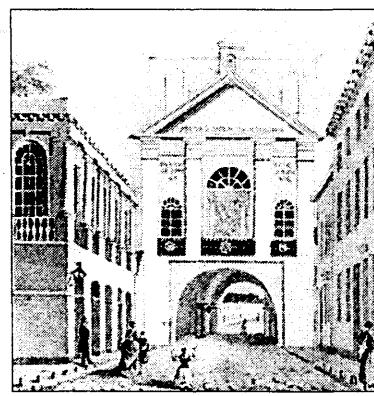
Латыскі ўрад абавязаў мясцовыя ўлады выдзеліць у кожным горадзе, у якім жыве больш за 20 тыс. чалавек, квартал "чырвоных ліхтароў". Гэтае рашэнне зляўляеца часткай урадавай праграмы кантролю за прастытуцыяй. Спрабы кантролю над нелегальнай, але талераванай прастытуцыяй робяцца не ўпершыню.

Расейскі прэм'ер Касьянаў наўедаў Польшчу, дзе пытаньнем перамоваў была справа пабудовы новага газаправоду ў абыход Ук-

райны. На тыдні камітэт экспертаў міжнароднага кансоўнту, у які ўваходзяць "Газпром", французскі Gaz de France, італьянскі Snam, нямецкі Ruhrgas і Winterhall ды Польскі нафтагазавы канцэрн, не зважаючы на польскія плярэчаны, абраў пропанаваны Рәсей варыянт праходжання трасы: Кобрынь (Беларусь) — Вельке Капушаны (Славаччына). Ад Беларусі ў кансоўнту не ўваходзіць ніякая структура.

У Румыніі ўступіла ў сілу пастанова, паводле якой у мясцовасцях, дзе нацыянальныя меншасці складаюць больш за 20% насельніцтва, на мове гэтых меншасці можна дубляваць шыльды, выкарстоўваючы яе як другую афіцыйную. Для Румыніі гэта доўгачаканы крок, бо адных вугорцаў жыве тамака 1,7 млн. У бліжойшым часе румынскія вугорцы мерацца адчыніць і свой універсітэт. Румынскія правы скоса паглядаюць на гэтых зъмены. У трансильванскім горадзе Клуж бурмістар Георге Фунар аўбінаўціў вугорцаў, што яны масава звозяць у места цяжарных кабетаў, каб перакрочыць жаданы 20%-ны парог.

У Вугоршчыне ідуць спрэчкі вакол адзінай у краіне АЭС у Пакши, што вырабляе больш за 40% электраэнергіі дзяржавы. Вугорскія зляёныя патрабуюць зачыніць яе, але сход акцыянераў ухваліў праекты інвестыцый у пашырэнне станцыі, бо ў 2008 г. выходзіць тэрмін эксплюатацыі

паловы энергаблокаў. Кіраўніцтва станцыі настойвае на бясьпеке настаяўцаў прадпрыемства, абапіраючыся на аэнкі заходнеўрапейскіх экспертаў. Зялёных жа непакоіць той факт, што ў ЗША зачынілі п'ять атамных рэактараў, аналагічных пакшаўскаму. Гаспадары станцыі абавязаліся накіраваць уесь леташні прыбыток ў рэзервовы фонд паляпшэння бясьпекі станцыі.

У Бялградзе сустрэліся прэзыдэнт Югаславіі Каштуніца і супстаршыні Босніі і Герцагавіны сэрб Жыўка Радзішыч, мусульманін Бэрэз Бэлкіч ды харват Ёза Крыжанавіч. Галоўны вынік сустрэчы: сэрбы яшчэ раз афіцыйна пацвердзілі, што адракаюцца тэртыярыйныя прэтэнзіі да Сараева. Амэрыканскія ўрадавыя колы ў адказ заявілі, што войскі NATO не ўзабаве могуць пакінуць Боснію.

Сяргей Рак

Што ні край то абычай

Аляксей Дзікавіцкі

Дэяржаўная мяжы. Магічныя лініі, некалі некім адвольна на-кроўленыя на мапе, абліялі плянту... Ня ведаю чаму, але ў часе пераезды мяжы я заўсёды адчуваю нейкую ўрачыстасць. Новыя людзі, новыя звычай. А што казаць пра адчуванье, калі самалётам ляціш з Эўропы ў Паўночную Амэрыку, пакідаючы пад сабой дзясяткі дэяржаўных мяжоў менш чым за дзесяць гадзін...

У Злучаных Штатах я працаў ў будоўлі, і аднаго разу мы ўсе сьнедалі традыцыйнымі там, але чужымі для беларускага стравоўніка гамбургерамі, смажанай бульбай ды колай. Перад абедам Дзікайб, хлопец з нашай брыгады, растрывашы гамбургер, павыбіраў адтуль памідоры ды грэбліва выкінуў пад ногі. Нікто не звязнрнуў на гэта ўвагі, абраў нашага дырэктара, сп.Дэйва Страфарда, чалавека ўжо сталага веку.

— Хлопча, — сказаў ён, — як ты можаш выкідаць памідоры? Хіба ж я ведаеш, што гэта — адна з найсмачнейшых ды найкарыснейшых рэчаў, што растуць пад сонцем, што гэта...

І ён распавёў пра тузвін памідоравых вартасціяў. Калі таматная ода скомчылася, Дзікайб, дажаўваючы спрошчаны гамбургер, спакойна адказаў: «Dave, it's a free country!»

(«Дэйв, у нас вольная краіна!») Далібог, я не чакаў такога адказу! Якога заўгодна, але не такога. Ну, хоць бы сказаў, што не падабаюцца памідоры, ці што ў «Макдональдзі» яны заўсёды наісмачныя, ці «як хачу, так і ем». А ён: кожны амэрыканец мае права есці памідоры ці на есці іх, бо ён

чалавек вольны... Наўрад ці ў суседній Мэксіце або далёкай Беларусі нехта сказаў бы такое.

На станцыі аўтасэрвісу ў Вугоршчыне мэханік ніяк ня мог зразумець, што азначаюць літары «BY» на налепцы. «Булгар? Боснія?» — мармытаў сабе пад нос мадзяр і паціскуў плячым, даследуючы систэму запальвання нація «Мазды». Потым ўсё ж спыталіся. Адказаўшы, я ў сваю чаргу на дрэнай нямецкай мове пацікавіўся, дзе можна пакаштаваць знакаміты вугорскі напой Unikum. Мэханік гэтак зձіўіўся, што нехта можа ведаць смаку Unikum-u, што адразу кінуў свае справы і пацягнуў мяне ў бліжэйшую кавярню, дзе ўголос аўтавіў прысутным, што ён прывёў чалавека, які ніколі ў жыцці не каштаваў Unikum-u. Я апнуўся ў цэнтры ўвагі, бармэ наліў з круглай чорнай пляшкі зь вялікім чырвоным крыжком кілішак цёмнага напою з пахам, які нагадаў мене дзізячы «Пэртусін».

— Калі ласка, гэта коштам кавярні...

Дзясяткі вачэй сачылі за маёй фізіяноміяй.

— Вельмі смачны ваш напой, дзякую!

Unikum сапраўды аказаўся смачны, хоць і мацююткі — больш за 40 градусаў.

Я адразу стаў для заўсёднікаў кавяранькі сваім. Яны з гонарам распавядалі, як рэцэпт Unikum-u перабыў гады савецкай акупациі на эміграцыі разам з тысячамі выгнанынікаў і толькі на пачатку 90-х вярнуўся на радзіму, прапанавалі пакаштаваць розныя вугорскія прысмакі...

Я раптам успомніў пра свой Пінск, у якім няма ніводнага месца, дзе б паспяшыць сапраўдных беларускіх дранікаў ці заіркі. За-

межнікі пасьля мясцовых рэстарацыйчаста думаюць, што наўшыя нацыянальныя стравы — гэта ўчораашняя бульба з курыным кумплячком і беляшы з лівэрам.

...Аднаго разу ў часе камандзіроўкі ў Нямеччыну знаёмы бізнесовец запрасіў нас з калегам да сябе ў госты. Ен прывёз нас з гацэлюю да сваёй хаты, потым паславіў машыну ў гараж ды сказаў: «Назад ехаць возьмеме таксойку, бо сёняня, калі вы на супраць, мы будзем піць гарэлку». Гарэлку ды гарэлку. Стомлены ад доўгай дарогі ды напружанай працы мы з давадзеннем гадзіліся.

На сталае стаялі шматлікія стравы, сярод якіх знакамітая «кілбаскі па-турнінску», піва й мінэралка. Гаспадарня праланавала суп, салаты, потым кілбаскі, тады яшчэ нешта. Абяцаны гарэлкі не было. Прыкладна за дзіве гадзіны, калі ад шматлікіх пачастункаў мне ўжо стала цяжкавата рухацца, ся стала ўсё прыбралі і тады толькі гаспадар выцягнуў з шафа пляшку нямецкай паліяўнічай «Егерайкі» ды маленечкія кілішкі: «Ну, цяпер вы'ем!»

Немцы пасьля такой колькасці ежы п'юць, каб, як кажуць у нас на Палесці, «прамкнула», каб хутчэй ператравілася ежа. Мы даликатна перакінулі дзіве трышца-цигравыми порці, падзякаўвали гаспадарам ды накіраваліся да выхаду. «Спадарства, яшчэ аглаблёвую, — не адпускаў нас прыхмелялы гаспадар, — ня бойцеся, калі і перабярэце: муніцыпалітэт пастанавіў, што ссыяваць на вуліцы песьні ў гэты час не забараненца».

Эс было напісане для праграмы «Дазвол на выезд» Беларуское службі «Радыё Свабода»

Russische Krieg

У менскім Міжнародным адукацыйным цэнтры прайшла гістарычна канфэрэнцыя "22 чэрвень 1941 г. — пачатак савецка-німецкай вайны: стан і проблемы ў беларускай і замежнай гісторыяграфіі". Умоваю німецкага боку-арганізатора было, каб дакументацыя канфэрэнцыі вялася па-расейску, а не па-беларуску.

У ёй, акрамя беларускіх гісторыкаў, бралі ўдзел госьці з Нямеччыны Манфрэд Цабэль і Гюнтар Бракельман, а таксама Яўген Мірановіч з Беластоку і Ніна Пятрова з Масквы.

Думкі на канфэрэнцыі выказваліся слушнія і ліберальныя, як на сённяшнюю рэчаіснасць. Прамоўцы пагаджаліся, што тэрмін "вялікая айчынная вайна" беларусам не пасуе, бо вайна для нас пачалася 1 верасня 1939 г.

Агульную ўвагу выклікаў высуп доктара гістарычных навук Н.Пятровай. Яна заклікала беларусаў не паддавацца на правакацыі і рацыянальна глядзець на падзеі апошніх вайны, то бок уснародненай барацьбы савецкага народу, ненавідзець каліябарантаў, лічыць Сталіна стратэгічным геніем, а Чэрчыль і Рузвалт — прайдзісветамі й здраднікамі. Не абышлося й без рытуальнага цытавання

Юліоса Фучака: "Людзі, будзьце пільнымі!" Гэта ўжо што да пашырэння NATO.

Працоўнымі мовамі канфэрэнцыі былі абвешчаныя беларуская, німецкая і расейская, але выступы і дыскусіі ішлі збольшага па-расейску, як і ўся дакументацыя. Прафэсар Бракельман падчас дыскусіі нават называў спрэчкі беларускіх гісторыкаў *"вашымі расейскімі спрэчкамі"*.

Мне адразу прыгадалася леташняя супрацьча ў Кёльне з загадыкам катэдры праблемаў СССР. Прафэсар Манфрэд Аляксандар дадоў яя мог цыяміць, што такія беларусы. Хтосьці спытаўся: "Ці пан профэсар розыніць беларусаў, расейцаў, украінцаў?" Той шчыра, амаль па-біблейнаму, адказаў: "Для нас Вы ўсе адно: расейцы". Даўшы ўжо ўсю інфармацію, дык што ж тут дзівіца мове канфэрэнцы?

А.Г.

Раманюкова Вільня

У віленскай галерэі "Arka", што пля Базылянскіх муроў, адбываецца вялікая выставка "Маладыя літоўскія фатографы сёняня". Не абышлося на ёй і бязь віленскіх беларусаў.

У экспазыцыі прадстаўленыя творы 36 фатографаў з пакалення, якое ўвайшло ў жыццё тады, калі Літва здабыла незалежнасць. На выставе суседзяць з драбносцакаў адпалаўненіем, з прысмакам рэкламнае часопіснасці, фота Раймундас Швіліс й Гэядымінаса Сывітоюса ўздымкі Ціханавічуса й Ільчукаса, якія інакш як "панкаўскім" не назавеш.

На адкрыцці выставы славуты літоўскі фатограф Антанас Суткус вылучыў творчасць Дзяніса Раманюка: "Здымкі Раманюка — самы значныя творы фатографічнага мастацтва, якія мне давялося бачыць у Літве за апошні 10 год", — сказаў Суткус. Дазнаўшыся, што Дзяніс — грамадзянін Беларусі, сп.Суткус падбяццаў абавязкована прыняць яго ў Саюз фатографаў Літвы ганаровымі сябрамі.

Па глыбіні съветапагляду, густотынасці ў выбары аўтактаў ды іхнага антуражу Раманюк далёка апярэдзіў сваіх раўналеткаў. У экспазыцыі прадстаўленыя ягоныя здымкі зь нізак "Зарэчча" і "Мая вуліца", зробленыя яшчэ ў 1999 г. Гэта нізкі жанравых і пабытовых фатазацемак, зробленых у "нетурыстычных" віленскіх закутках, партрэтаві ўзбіскаваць той злом эпохай, які не заўважылі інш

Беларуская эканоміка вачьма расейскіх нацыяналістаў

Працяг са старонкі 1.

Раней палітыка Лукашэнкі разглядалася як адназначна прарасейская, а апошнім часам — як цалкам антырасейская, скіраваная на ўмацаванье асабістых ўлады і кантактаў з Захадам. Аналітыкі Інстытуту міркуюць, што Лукашэнка асабісту стрымлівае інтэграцыю Беларусі ў Расей, няздольны супрацьстаяць умацаванью беларуса-фільства і заходніцтва ў беларускіх вярхах і ўмацоўвае такую структуру дзяржаўнае ўлады і гаспадаркі, пры якой збліжэнне з Расей робіцца немагчымым. Падчас чытання артыкулу, які мы падаем у скарочаным перакладзе з расейскай, сълед зважаець, што Інстытут краінай СНД — расейскі нацыяналістычны асяродак.

Сёлета адміністрацыя прэзыдэнта рэспублікі небеспадстаўна байцца перадвыбарнага ўсплеску інфляцыі, які можа выклікаць ня толькі змяншэнне папулярнасці, але й паразу Аляксандра Лукашэнкі.

Урад, трэба сказаць, збольшага разумее ўсе складанасці і перашкоды на шляху да запланированых эканамічных парамэтраў, але ва ўмовах гаспадарчай мадэлі савецкага тыпу і існай бюрарэактычнай сістэмы з адзіным уладным цэнтрам зрабіць нічога ня можа. Прэм'ер-міністар Уладзімер Ярмошын вымушаны марнаваць ільвіную долю намаганняў на малазэфектыўную дзеянасць, мэтай якой ёсьць “прафілактычнае” папярэджанне патэнцыйных крохаў прэзыдэнцкай адміністрацыі або карэктаванье ўжо спущчаных зверху праграмаў.

За гэты год, паводле афіцыйных звестак, прырост валавага ўнутранага прадукту склаў 1%, аднак, згодна з аценкамі шэрагу эканамістаў, ВУП ня меў тэндэнцыі росту. Больш за тое: назіралася скрачэнне ягонага аб'ёму на 3%.

Травень будзе, відаць, вызначальным для беларускай гаспадаркі. Прычым многае залежыць не ад нацыянальной вытворцы, а ад пазыцыі Расей. Во Расея ад словаў пра жаданье вызначыцца з палітыкай у галіне валютных паступленняў за экспартаваную прадукцыю сёньня гатовая перайсці да спрэвы. Самым балочым аспектам тут для Беларусі станеца магчымасць ўядзенія Расей новага чыну мытнага афармлення апэрацый па экспарце ў Беларусь электраэнэргіі: Беларусь мае аплауча расейскую энэргію валютай. Для Беларусі гэта будзе роўна гаспадарчай катастрофе. Прамысловасць Беларусі зьяўляецца самай энэргаёмтай на постсавецкай прасторы — ня менш за 48% (блізу 16 млрд. кВт-г/у год) усіх спажыванай краінай электраэнэргіі.

Беларусь мае апэрацыйныя крэдыторамі ў Беларусь 25% беларускага спажыванья, аднак практична ўся электраэнэргія, імпартаваная з Расей, аплаучаецца па бартэрных схемах (“жывымі” грашымі — ня больш за 3%). Калі расейскія пастаўнікі электраэнэргіі будуць настойваць, каб беларусы плацілі валютай, рэспубліцы спатрэбіцца выдатковыя на гэтыя мэты яшча каля 85-87 млн. даляраў штогод, без уліку патэнцыйнага падвышэння нарынка.

Пакуль што доўгі Беларусь перад Расеяй за электраэнэргію павялічыўся ў 2001 г. нязначна, прыблізна на 15 млн. даляраў, і складае каля 38 млн. даляраў. Аднак ён будзе расыці, бо ўнутраныя спажывуць ня могуць аплаціць у поўным аб'ёме спажываную імі электраэнэргію.

трайнергію, іхная запазычанасць перавысіла 450 млрд. руб.

Пераход на новыя правілы аплаты імпартаванай электраэнэргіі прывядзе да спаду рэнтабельнасці ў прамысловасці, які ў цяпер складае 13%. Адпаведна зьменышыцца прыбытковая частка бюджету, бо прамысловыя прадпрыемствы даюць 90% ВУП краіны ў коштавым эквіваленце.

Доўгі час беларускія вытворцы трывалі пазыцыі на замежным рынке дзяякоўчы адносна невы-

Самым балочым для Беларусі было б, калі б прыйшлося аплаучаць расейскую электраэнэргію валютай.

сокім цэнам на экспартаваную прадукцыю. Хутка гэта станеца немагчымым, бо новыя імпартна-экспартныя тарыфы за электраэнэргію значна павялічыцца ў выдаткі на вытворчасць. Гэта выклічае чаргове падзенне зьнешнегандлёвага звароту, які сёлета ўжо скараціўся ў фактычных цэнах у СКВ на 5,7% проці аналагічнага перыяду лягася. Таму зусім не выпадкова Лукашэнка апошнім часам зноў а зноў вяртаецца да пытання разлікаў з расейскім акцыянэрным таварыствам “ЕЭС”, адкрыта намякаючы на неабходнасць зьніжыць тарыфы за імпартаваную з Расей электраэнэргію.

Сёлета Беларусь па-ранейшаму можа выйсці з систэмнага крызысу, у прамысловасці назіраецца павелічэнне долі стратных прадпрыемств, расыце запазычанасць

Беларуская сярхушка больш за ўсё баіца абмежаваньня дзяржаўнага суверэнітэту.

вытворцаў перад пастаўнікамі і крэдыторамі, страшэнін бракуе абаронных сродкаў. Уся прамысловасць Беларусі здольна вырабіцца ў год прадукцыі на 9—10 млрд. даляраў, а крэдыторская запазычанасць прадпрыемстваў сёньня складае блізу 3 млрд. даляраў, даўбірская — 2 млрд. даляраў. Прадпрыемствы вымушаныя штогод зьніжыцца амартызацыйныя адлічыні (іх доля зьменышлася да крытычнага ўзроўню ~1,4%), аб'ём выдаткаў на аплату працы. На тле павелічэння матэрыяльных выдаткаў у прамысловасці інвестыцыі ў асноўны капитал прадпрыемстваў не раствуць. Немагчыма, аднак, вытлумачыць, чаму ад агульнага аб'ёму інвестыцый ў краіне на прамысловы сектар прыпадае менш за траціну. Суб'екты гаспада-

раныня вымушаныя ў гэтых умовах выкарыстоўваць асноўныя капітал на латаныя дзірак, незаменнымія бягучыя выдаткі вытворчага цыклу. Захоўвацца шкодная практика т.зв. перакрыжоўнага субсыдываньня. Самая прывабная для інвестараў галіна — нафтаперапрацоўчы комплекс, але і ён сёлета зьнізіў аб'ёмы перапрацоўкі сыравіны на 5,5%.

Аб'ектыўна рэспубліка стаіць на парозе перадзелу ўласнасці. Колькі б кіраўнікі Беларусі ні дэманстравалі свае намеры пакінуць усё бязь зменаў, ня даць “драпежнікам з Усходу” і “драпежнікам з Захаду” магчымасць цягнуць аўтанаўцаў, прыватизаваць беларускія прадпрыемствы, **гэтыя працэс непазбежны, ён ёсьць толькі пытаньнем часу.** Захоўваць у дзяржаўнай уласнасці прадпрыемствы цяжкай прамысловасці, машинаўбудаваньня, энэргетыкі, магістральных сетак, увогуле ўсіх капіталаўмістых матугтнасцяў ва ўмовах сучаснай Беларусі праста немагчыма.

Незразумела, што сёлета будзе з ураджаем: больш за чвэрць ужо пасеняна кліні патрабуе перасену. Падчас пасяйной у гаспадарках адукацца недахоп угнаенія і паліва, у асобных рэгіёнах не хапае насеніння. Суб'екты гаспадараныя на вёсцы практична не заўсяпчаныя сродкамі дагляду пасеву, абароны расылінаў (а на афіцыйным узроўні канстатуецца, што калгасы і саўтасы забяспечаныя на траціну ад неабходнага). А аграрныя прамысловы комплекс, утрымаваны на калгасна-саўгаснай сістэме вытворчасці, ня толькі засцягае няздольным да функцыянуваньня ўсімі самастойнага развіццю, але яшчэ й прайяўляе тэндэнцыю да канчатковага ператварэння ва ўтрыманца дзяржавы.

Штогод Лукашэнка (асабіст!) і ўрад літаральна выбываюць для вёскі фінансава-кредытных сродкі з камэрцыйных банкаў і кампаніяў, “паспяховых” дзяржаўных карпарацый, прадпрыемстваў і арганізацый. Вялізныя сродкі для калгасаў і саўгасаў выдаткоўваюцца і з розных артыкуулаў дзяржаўнага бюджetu. Напрыклад, сёлета найбольш сродкаў перакінулі з

запланиванных выдаткаў на камунальную гаспадарку (каля 37 млрд. руб.). Запазычанасць калгасаў і саўгасаў перад эканамічнай карпаратыяй “Белэнэрга” дасягнуў вялізныя сумы — 275 млрд. руб., і афіцыйна признаны “безнадзеіным”.

Кіраўніцтва спадзяеца вырашыць свае эканамічныя праблемы перад выбарамі з дапамогай ільготных кредитоў альбо ад багатых арабскіх краін (пэўныя на дзеі ёсьць на Кувейт), альбо ад Кітаю. Пра сур'ёзную эканамічную реформу гаворка ня ідзе. Анік не разглядаюцца магчымасці выкарыстання патэнцыялу саюзной дзяржавы ў справе выратаванья нацыянальнай эканомікі Беларусі. І гэта адлюстроўвае рэальныя становішчы ў справе стварэння саюзной дзяржавы, якое спынілася на першым этапе — стады ўсталявання саюзнага грамадзянства. Але ў гэтым не ўдалося завершыць: права саюзной дзяржавы, напрыклад, не прадгледжвае наданне ейным грамадзянам пасыўнага і актыўнага выбарнага права на мясцовых выбарах. Больш за тое, нават першыя выбары ў саюзны парламент, статус і паўнамоцтвы якога кіраўнікі абедзвюх краінай увесь час імкнуліся зьменыць, так да гэтага часу і не адбыліся. Цяпер ніяма падставаў казаць пра

запланиванных выдаткаў на камунальную гаспадарку (каля 37 млрд. руб.). Запазычанасць калгасаў і саўгасаў перад эканамічнай карпаратыяй “Белэнэрга” дасягнуў вялізныя сумы — 275 млрд. руб., і афіцыйна признаны “безнадзеіным”.

Беларускія ўлады больш за ўсё баіца, відаць, уцісну дзяржаўнага суверэнітэту і ўласных уладных паўнамоцтваў.

Расея і Беларусь загразылі ў спрэчках аб тарыфных стаўках, мытах і пошлінах, а падатках і памерах сплаты за гандлёвый апрацоўчы, а б нормах і тэхнічных стандартах.

Расея ня можа ўвесь час адкладаць канкрэтную эканамічную і валюtnую інтэграцыю з Беларуссю, бо адчувае вострую канкурэнцыю ў гэтым сэнсе з боку Нямеччыны, найперш, і Польшчы, якія актыўна шукаюць рынку збыту і таннай працоўнай сілы. Зразумела, што расейскаму кіраўніцтву давядзянецца, хоча яно таго ці не, усімі магчымымі сродкамі штурхаваць Беларусь да той ступені гатоўнасці, якая дазволіць адбыцца эканамічнаму і валюtnому саюзу. Ня выключана, што палітычнае пагадненне з прадстаўнікамі ўладнай эліты рэспублікі дапаможа наблізіцца да реалізацыі другога этапу інтэграцыі.

Артыкул не вымагае асаблівых камэнтараў.

Зьявятае на сябе ўвагу тое, як аднадушна расейскія аналітыкі хваляюць прэм'ера Ярмошына. Фадзееву ня стаўся выняткам.

Цікава таксама, што валюtnы і эканамічны саюз, які прапагандысты інтэграцыі падаюць як нешта надзвычай выгоднае для Беларусі і стратнае для Расея, патрабуны найперш Маскве, прычым настолькі, што Крамлю рэкамэндуеца “усімі магчымымі сродкамі штурхаваць Беларусь да гатоўнасці да Саюзу”. Мэднын ж ажыяцаваць вакол фінансовых стратаў, якія, нібыта, будзе несыці Расея (і адпаведныя зыскі Беларусі), разычаны, атрымліваецца, не на расейскую, а на беларускую аўдыторыю. Эта добра ўпісваецца ў стары расейскі імперскі міт пра тое, што Расея ніколі не калінізавала, а заўжды ахвярна спансавала “прынятая пад сваё крило” народы.

Меркаваные аб “непазбежнасці перадачы” беларускай прамысловасці ў замежную руку вылучана аўтарам. Ці не на Ярмошына ў якасці такога “перадачы” разылічаюць расейскія капіталісты?

Як паказваюць падзеі апошняга часу ва Украіне, Малдове, Арmenіі, афіцыйная Масква ставіць у краінах былога СНД на камуністай як найбольш праімпэрскую сілу. Пры гэтым аналітыкі Інстытуту краінай СНД найбольш негатыўна ацэньваюць палітыка, якія засведчылі хоць якую ступень прыхільнасці да ёўраатлянтычнай інтэграцыі, незалежна ад іхнага этнічнага паходжання.

Гэтак у сваіх іншых артыкулах А.Фадзеев адносіць да ліку “пра-натайцай” у душы і перакананых заходнікаў кіраўніка Рады Бясыпекі ЎЛАТЫПАВА і міністра замежных спраў М.Хвастова разам з усім пэрсаналам міністэрства, несупынна крытыкуючы іх у розных нумарах аглядзу.

Наагул, артыкул съведчыць, што Лукашэнка перастаў цалкам задавальняць расейскія нацыяналістычныя колы. Яны хацелі б зъмяніць яго на яшчэ болей прарасейскага палітыка і гатовыя выкарыстаць для гэтага вераснёўскія выбары.

Артыкул цалкам можна прачытаць на сайце Інстытуту краінай СНД www.zatulin.ru.

«Наша Ніва»: 10 гадоў язды

Сяргей Дубавец

Дзесяць гадоў язды — чиста нашаніўскі выраз. Бо «Наша Ніва» — гэта не газета. Гэта язда. Туды-сюды, туды-сюды. З Менску ў Вільню. З полосу да полосу і на-зад. Калі нацыя — гэта плянэта, у яе павінны быць два полюсы. Як Варшава і Кракаў, Кіеў і Львоў, Масква й Пецярбург. Вільня й Менск. Их Ўсход-Захад, а Пон-чан-Поўдзен. Куды цякуць усе нацыйні рэкі — да мора паўночнага і да мора паўднёвага. І кожны з нас — плянэта са сваім унутраным жыццём або астэройд — без жыцця, але ўсё адно з полюсамі. У Вільні зародак усяго, што мы завес беларускім — духу, культуры і газеты «Наша Ніва». На дзесяцігоддзе ад выходу першага нумара адноўленасць віленскай і менскай газеты самы час сказаць колькі словаў пра гэтую язду, пра полюсы нацый, між якімі сноўдаюць усе, хто шукае Беларусь або спрычыняеца да яе стварэння.

Беларусы разам з адчужэннем Вільні перажылі адчужэнне ўласнае нацыянальнае памяці. Вільня стала для нас, для ўсяго народу, вялікай супольнай Ідэяй, і нікакая іншая ідэя яе не замяніла. Хіба што якія два-тры дзесяткі гуманітарыяў наяжджалі сюды паасобку, каб за дзень-другі накапіваць старых дакументаў, без якіх спазнаныне беларускай гісторыі і культуры напроты немагчымае. Так пачалася язда. З Менску ў Вільню, з Вільні ў Менск. Захоплены ідэяй адноўленыя «Нашай Ніве», мы таксама не зауважылі, як ператварыліся ў прафесійных ездакоў. Язда стала працай і хобі, чыннасцю і станам душы. 10 гадоў язды...

Да тэхнічных паездак з рэдакцыі ў друкарню, зь месца працы ў месца падзеяў можна дадаць рэдакцыйныя экспедыцыі па беларускіх рэках або паездкі па забытых адрасах нашай культуры. Адбывалася таксама і наша супольнае падарожжа ў часе. Нагадаю, што пачала «Наша Ніва» выходитцца яшчэ ў Савецкім Саюзе і так ці інакш адлюстравала ўсё, што адбылося з нашым народам за гэтыя дзесяць гадоў. Таксама ж своеасаблівая язда.

Рухаючыся ў часе, мы разам з газэтай пераадольвалі і ўсе змены сацыяльнага ландшафту. За гэтыя пэрыяд радыкальна зъмянілася юяўленне пра гроши, пра вартасць чалавечага жыцця, пра калектывізм і систэму каштоўнасцяў. Натуральна, ва ўсім гэтым мелі мы і набыткі і страты, і разам із спазнанынем новага жыцця і свайго зъмененага народу, спазнавалі ў сябе, і тыя канстанты, якімі паступацца на можна ні пры якіх абставінах. Інакш кажучы, ёсьць язда, а ёсьць стаянныне і нязрушнасць. Ёсьць рэчы, якія не зъмянняюцца. Бяз гэтага нікакі грамадзкі і культурны проект ня мае шанцаў выжыць. Для нас гэта была мова.

Вяртаючыся да темы двух полюсаў нацый, мушу зрабіць удавладненне. Сапраўды, ня ўсе краіны маюць дэзве сталіцы. Да прыкладу, латышам, французам ці чэхам хапае аднаго цэнтру. У чым тут прычына? Падказку дае эстонскі прыклад, дзе ёсьць Талін і Тарту. Тарту — горад, які найперш асацыюеца з універсітэтам і ў гэтым сэнсе адрозні ад Таліна. Аналёгія можна працягваць прыкладам Кракава, Львова, Санкт-

Пецярбургу, а ўрэшце той самай Вільні. Калі ж адміністрацыйная сталіца сама — універсітэцкі цэнтар, тады хапае аднаго гораду. Прага, Парыж, Рыга.

Якім чынам у такіх раскладах выглядае беларуская сітуацыя?

Менск вельмі актыўна пачалі рабіць універсітэцкім горадам у 20-я гады мінулага стагоддзя. БДУ і палітэх, пэдагагічны і наруч — вышэйшых школаў у горадзе процым. Але вобразу ўніверсітэцкага цэнтра няма. Менск — цэнтар шарыкаў і падшыпнікаў, Партизанскае праспект і МАЗ, парашковая металургія — гэта перадусім. Гуманітарная наука ў Менску заўсёды была ў загоне, заўсёды ставала ахвярай палітычнага перасыледу і русифікацыі. Словам, грала не ўласцівую наўкы ролю. Нашы гуманітары-акадэмікі былі або недавучкамі, або ідзолягамі-прапагандыстамі. Нашы акадэмічныя выданні ніколі не былі поўнымі і ў поўным сэнсе слова акадэмічнымі. А сёньня і то, што было хоце крыху прафесійным, перажывае развал. Варты згадаць Беларускую энцыклапедію, якая з кожным новым томам губляе неабходны акадэмізм. Няма школы. Нешта іншое заўсёды было важнейшым за наўковасць нашай гуманітарнай науки. То партыйныя пастановы, то цемрашальская амбіцыі ўзыненсенных у акадэмічныя крэслы чвэрцінтылігентаў, то гроши.

Вось чаму мы ездзім. Мы ездзім у Вільню. Другі полос, які ў марах... Універсітэцкі цэнтар краю. Верагодна некалі гэтым бітым шляхам пацягненца і ўсё нашая нацыя. Іншага шляху ў яе няма.

2000 год. Возера Балдук. Зльева направа: Віктар Корзун, Сяргей Дубавец, Тацяна Сапач, Тацяна Маркавец, Сяргей Харэўскі

1997 год. У Менску перад сядзібай ТБМ. Зльева направа: Алег Дзярновіч, Славамір Адамовіч, Ігар Бабкоў, Сяргей Харэўскі, Адэля Дубаўцова, Віктар Корзун, Тацяна Сапач, Валянцін Акудовіч, прысёушы — Сяргей Дубавец, ззаду Кірыла Насаев.

Сяргей Харэўскі

Для мяніе, маствацкага рэдактара, які часцей за іншых завозіў газетны макет у беларускі і літоўскі друкарні, «нашаніўская язда» трывала асацыюеца з раннім рэдактором — пасля ночы працы ў рэдакцыі. Тымі сваімі ранкамі я на-гледзеўся ды начуўся гэтулькі, што мог бы напісаць раман...

Вы калі-небудзь ішлі церазь менскі Верхні горад, халодным ранкам, калі яшчэ ўсе спяць, і нават ня ходзіці грамадзкі транспорт? Тады чуеш рэча ўласнай кроکаў, а сэрца трыміць ад прадчуванья чагосьці, што мусіць быць абавязковым добраим. Штотыдзен. Зіхаць купалы толькі адноўленыя каталіцкае катэдры, на якія яшчэ не сідаюць галубы, яны кружляюць, кружляюць у сінечы неба, з якога сонца яшчэ ня змыла маладзік.

Аднаго ранку ў Баранавічах, чакаючы, пакуль адкрыюць друкарню, ледзьве знайшли кавы. У паркавай кавяраныцы, што звалася «Чабурашкам». На беларуское прывітанье цётка зыннянку адказала па-польску. Маўляў, «вогуле то кавярня покі не отварта, але для панув тэрэз кава бэндзэ».

Аднаго ранку нейкі дзед запытаўся ў мяне ў тамбуры цягніка, ці я таксама пэнсіянэр. Расправёў, што ён сам з Гомельшчыны, але живе ў Вільні. Дакладней, жыве ён пад Астраўцом, але ездзіць у сваю віленскую кватэрку, каб атрымліваць літоўскую пэнсію. Паслья ён яе мяніе на рублі ўяўляеца ў Беларусь. А некалі быў партызанам на Лепельшчыне.

Аднаго ранку сустраўся зь іншым колішнім партызанам. Той падсеў у цягнік у Солах. Ваяваў ён у Арміі Краёвай. І нічога добрага пра тыя свае ваяваныне не распавёў. «Сядзелі, — кажа, — як дурні,

Зльева направа: Сяргей Дубавец, Старшыня Рады БНР Івонка Сурвілла і Сяргей Харэўскі на бальконе віленскай рэдакцыі «НН» на Завальнай, 35

у ямах па балатах. Слухалі радыё, што неўзабаве саюзнікі дапамогуць. Сядзіце, чакайце. Змарнаваў столькі маладых гадоў». «І раптам пачаў хваліца чачніца да клясіцы Маскву так, што з Варшавы ў Кракаў, з Кіева ў Львоў, з Масквы ў Пецярбург аж трава вяла. Я пранаваў яму пачытаць сваю газету. А ён кажа: «Дзякую, сынок, я хоць і беларус, але рускім літарамі чытаць не навучыўся...».

Аднаго ранку на памежным пункце п'яныя беларускія памежнікі, што былі парапранаўшыся ледзьве не да майткі, запатрабавалі з імі выпіці самагону. Высыветлілася, што гэта пачаўся

«Дзень пагранічніка». Даўшы за-кусіць ладнай лустай літоўскага хлеба зь беларускім салам, памежнікі навялі свае аўтаматы на найлепшую машыну й загадлі везьмі на сябе да Менску. Напужаны чалавек за рулём аказаўся лекарам ажно з Наябрскім (гэта недзе ў Сібіры за Цюменню). Дарогаю ён сказаў, што ведаў аднаго беларуса, Алега Мінкіна. Калі ж мы паказалі яму мінінаўскую вершы ў газэце, ён давеў нас пад самую прахадную друкарні.

Аднаго ранку ў магілёўскай друкарні, дазваліся пра «путч» у Москве. Усе як зыннямeli, пільна ўзіраючыся адзін у аднаго. І рап-

там забягае Віктар Корзун зь першай паласою сవежай «Свабоды»: «Ніякай падтрымкі хунце!». Усе нібы разыняволілі ўзраз. Рабочыя рушылі да станкоў, а дырэктар запрасіў нас у свой кабінет, на кубак кавы.

Аднаго ранку ў нас лопнула кола. Павал Жук абразаў гуму, і мы з іскрамі паймалі далей — на абадах. Да Крэва. Машыну давялялі ўзязы. Чэцкі ўспіала нам у багажнікі яшчэ два кашы сакавітых, маціўных папяровак. У кропельках ранишне раслы. Паслья яны колькі разоў гасцівалі ў мяне.

Аднаго ранку, на самым пад'ездзе да Менску чэцкі прадавала прости ля шашы прыгожыя яблыкі. Спыніліся, купілі кош. Разгаварыліся. Падарылі сవежы нумар газэты. Чэцкі ўспіала нам у багажнікі яшчэ два кашы сакавітых, маціўных папяровак. У кропельках ранишне раслы. Паслья яна даслала ў газэту ліст. Пра свайго бацьку, які згінуў, магчыма, у Курпатах.

Дзесяць гадоў язды...

павёў, чым займаецца цяпер. «Во, — кажа, — Савецкі Саюз распаўся, а я стаў у Менск ездзіць яшчэ часцей. Ёсьць багата праектаў на «Беларусьфільме». А з другога боку ад мяне сядзеў тады Мікалай Барысевіч, цяперашні прэс-аташэ Лукашонкі. Ён, бадай, аўтобусамі ўжо не ездзіць.

Аднаго ранку чёткі, што чакалі на прапускным пункце ля Лынтупаў, дазваўшыся, што гэта я напісав пра ксяндза Шуткевіча, шчыльна мяне абступілі й прасілі паўтарыць ўсё, што я там панапісваў, што ксёнда гаварыў пра іх, дзе ўзяў яшчэ тых газэтаў. Перадавалі айку Шуткевічу прывітаны й прасілі пісаць пра яго яшчэ.

Аднаго ранку давялося перабягаць мяжу нелегальна. У пашпарце не аказалася нейкага чарговага штампу, а газету рабіць трэба! Доўта кружляў па лясах, па зайндзявелым ворыве, з макетам нумару пад пахаю, ажно пакуль ня выйшаў у цэнтар Шумску. Тутака ж, па дарозе, пазнаёміўся з хлапцом. «Літоўцы мусіць жыць у Літве», — сказаў ён, — гэтыя межы не для нас». Развіднела зусім. У вёсцы Кавальчукі, што па-літоўску завецца Кяльвеляй, пабудзіў хлапец свайго стрыечнага брата. Той доўга мацюкаўся, але завёў машыну ў Вільню ў друкарню. Разыўталісі сябрамі. Паслья яны колькі разоў гасцівалі ў мяне.

Аднаго ранку, на самым пад'ездзе да Менску чэцкі прадавала прости ля шашы прыгожыя яблыкі. Спыніліся, купілі кош. Разгаварыліся. Падарылі сవежы нумар газэты. Чэцкі ўспіала нам у багажнікі яшчэ два кашы сакавітых, маціўных папяровак. У кропельках ранишне раслы. Паслья яна даслала ў газэту ліст. Пра свайго бацьку, які згінуў, магчыма, у Курпатах.

Дзесяць гадоў язды...

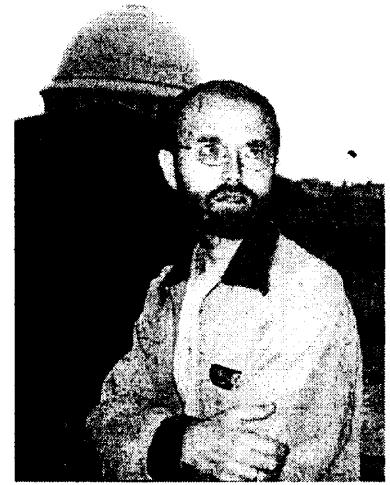
Свабоднае слова

Адзін цуд зрабіла для мяне "Наша Ніва". Яна адчыніла мне шлях у Беларусь. Нікуды не выяжджаючы і не зъміняючы хатняга адрасу, я апінулася ў іншай, прыукраснай краіне, дзе набыла свою мінушчыну і будучыню. У БССР я пачувалася чужко і непатрэбна. Там тра было "быць, як усе". У Беларусі я пачувалася ў сваёй хате, у асяродзіў блізкіх і родных людзей, якія радасна і ахвотна дазваляють мне быць той, кім я ёсьць.

Юлія Андрэева

Свабода гаспадара

"Наша Ніва" значна пашырыла абсяг беларускай свабоды. Сотні людзей пачалі пісаць пра сваё — праўдзіва і патрыятычна. Тысячы людзей атрымалі мажлівасць чытаць пра сябе — не хаваючыся пазмоўніку і не баючыся атрымаць за гэта пакаранье.

"НН" ніколі не была радыкальнай і беспадзельнай, анархічнай і барыкаднай. Свабода "Нашай Нівы" — свабода гаспадара, а не казацкай вольніца.

"НН" не баялася быць у меншасці і ніколі не адракала сваіх перакананняў.

"НН" — як масток, як кладка, як лесьвіца, як сябар, як надзея...

Але́сь Аркуш, Полацак

Ня зломіш!

"Наша Ніва" — гэта газета, якую я ўсе прымінуўшы дзесяць гадоў выпісваю. Гэта газета, якую я ўвесі гэты час чытаю. Газета, дзе я ўсе гэтыя дзесяць гадоў друкуючы. «НН» беспасядрэдне спрычынілася да зьяўлення дэзвюю маіх кніг. Якія я дагэтуль люблю. Гэта кнігі «Мой радавод да пяцага калена» і «Божая кароўка з Пятай авеню». «НН» гэтыя дзесяць гадоў мянілася. Но мянілася ёй Беларусь. Але адрозні да іншых выданняў, не мянілася пазыцыя газеты.

Памятаю, як адразу пасьля рэфэрэндуму 1995 г. «НН» выйшла пад программнаю называй "Ня зломіш". І не зламалі. Газета ня стала дэзвюмоўна. Не адракала клясычнага правапісу. Абаранішы права на яго ў судзе. «НН» ня стала ні прамаскоўскай, ні пра яшчэ якой-небудзь.

Ня зломіш! Гэта быў лёзунг ня толькі газеты, яе аўтараў і чытачоў. Гэта слова фармулявалі, як мне ўяўляеца, крэда ўсёй беларускай Беларусі. Гэтае Беларусі я ўжо не могу ўяўіць без «НН». Напэўна, ня можа ўяўіць Беларусі без «НН» і мой сын Багдан, які ўжо другі год друкуеца на яе стронках.

Мой тэкст быў надрукаваны ў першым нумары «Нашай Нівы». Майго тэксту ня будзе ў апошнім яе нумары. Бо «Нашу Ніву» будуть чытаць яшчэ ўнукі нашых унukaў.

Уладзімер Арлоў

У траўні 1991-га...

Баранавічы пакідаў надрукаваны ў мясцовай друкарні першы нумар адноўленай "Нашай Нівы". У гэты час на цэнтральнай плошчы адбываўся апошні савецкі парад.

Натоўп з транспарантамі, чырвонымі сцягамі, каляровымі балёнкамі накіраваўся ў адзін бок, а наклад "НН" — у другі. У тым на тоўпе быў і я, прыгнаны прымусова са сваімі аднаклясьнікамі.

Тады мы разымініліся. А праз год я стаў паддисцыкам "НН", зь першых працьвітых нумароў палубішы газету.

За 10 гадоў "НН" зъміняла пэрыядычнасць, выгляд, наклад і колекасць стронак. Аднак заўсёды заставалася найлепшай беларускай газэтай. Газэтай для беларусаў.

Маю надзею, што шляхі газеты яе чытачу ніколі не разыдуцца, і да нашага падарожжа па часе будзе далучацца ўсёй болей і болей людзей.

З юбілеем цябе, "Наша Ніва"!

Руслан Равіка з Баранавіч, гораду, дзе "НН" уваскрэсла

Газэта з «Мытымі яблыкамі»

Для мяне новая "Наша Ніва" распачалася зь першага нумару. У ім на першай стронцы падвалом было надрукаванае маё апавяданне "Мытыя яблыкі". Яно год праляхала ў партфлі Сяргея Дубаўца. Наведаўшы тадышнія памяшканыя рэдакцыі "НН", я вяртаўся колішнім дызэлем Вільня—Горадня дахаты. Сядзеў ля акна і пераціўвай газету. Было гэта на пачатку лета 1991 г. і ў Вільні, дарэчы, з таго часу я болей ні быў.

У студэнцкі часы "Наша Ніва" была для нас легендай, каштоўнасцю, прыкладам. Мы шукалі і працьвівалі ўсё ёю звязаныя. Багдановіч? Пачынаў у «НН». Гарэцкі? Таксама! Ластоўскі Вацлаў. Паездкі да Зоські Верас у Вільні. Блуканыне па вуліцах. А вось у гэтым доме месцілася калісці рэдакцыя, нават вядомы здымак існуе! Усё гэта было ў першай палове 80-х. У 1985-м у Індуры я аглядаў касцёл, які будаваны з кожнага боку ў іншым стылі. Там быў вартаўнік із даглядчыкі. Мы пачалі размаўляць. Ён сказаў, што ў яго захаваліся нумары «НН», надрукаваныя лацінай. Чалавек гэты быў сваяком або нават бацькам аднаго з дзяячоў сёньняшняга Саюзу паліякі.

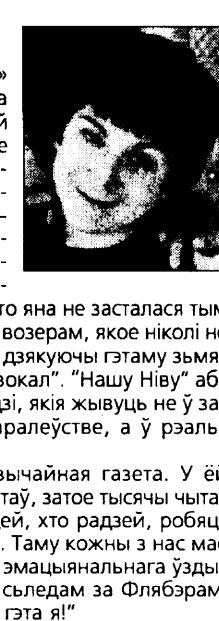
Потым была падпіска на факсімільную зборнікі "НН". Але ў кнігарні згубілі маю паштоўку. Пазыней аднаўліся выданыя газеты. Напачатку друкуваліся мае засцемкі, блігчыя падведамленні з Горадні. Затым увесі час стала забіраць у мяне газета «Пагоня», а съедам — «Свабода». Але з 1996 г. я зноў пачаў друкувацца ў «НН». З перэрвамі, але друкуючы дагэтуль. Паколькі яна найлепшай адпавядае літаратуре, які займаецца журналістыкай. Або журналісту, які піша прозу. У «НН» друкуваліся яшчэ мае апавяданні: «Турэмны дворык», «Адбіткі пальца», «Калгасная плянёрка», «Біблейскі патоп», «Слава Акіяну», «Poeti Italiani».

Сяргей Астраўцоў, Горадня

«Наша Ніва» —

ГЭТА МЫ

"Наша Ніва" зъмяніеца разам зь нівай часу. Яна не магла заставацца такай са май, як у 1991–94 гг., бо зъмінялася ўсё. Ня ма сэнсу ўпікаць газету, што яна не засталася тым "зачараваным возерам, якое ніколі не зъміняеца, а дзякуючы гэту му зъмініеца ўсё навокал". "Нашу Ніву" абрабляюць людзі, якія жывуць не ў зачараваным каралеўстве, а ў реальнасці.

"НН" — незвычайная газета. У ёй ніяма журналистаў, затое тысячы чытачоў, хто часцей, хто радзей, робіцца яе аўтарамі. Тому кожны з нас мае права ў часіні эмасцянальнага ўздыму выгукнуць съедам за Флябэрэм: "Наша Ніва" — гэта я!"

Для мяне асабістай "НН" асацыюецца найперш з Сяргеем Дубаўцом і Сяргеем Харэўскім. А яшчэ — з Ганнай Матусевіч.

Невялічкая і худзенькая, працаўніца, сапраўдны філёзаф, птушка, што затуляе крыламі трох сваіх пушанятаў — стойкі салдацік у віхуры жыцця, таго ж жорсткага... І я спадзяюся, што прачытаю ў "НН" яе новыя допісы.

...Але як ўсё зъмінялася да дзесяц' год! Днямі мы зь Нёней па справе гулялі па вуліцы на вазку і пабачылі чалавека з дваццацю дзячукамі ды хлопцамі, што энэргічна шпаціравалі ў капею на адным. Хацелі дагнаць, каб спытатца: ці ж гэта і ёсьць знамітавыя "зубры"? Да! Да! Мала што ўзгадавала сваіх прыхільнікаў, ня здрадзіла і не пакінула сваіх прынцыпаў. Для мяне "НН" — адзіная выспа ў моры расейшчыны, канфармізму, здрады і канюнктурнага гандлю з сумленнем, што назіраліся цягам апошніх гадоў ледзь не ва ўсіх астатніх газетах. "НН" — гэта яшчэ і этапён сапраўднай беларускай мовы. Жыве "НН"!

Уладзімер Арлоў

"НН" — ГЭТА МАГЧЫМАСЦЬ...

...мене, маладому, быць маладым.

І я для "НН" не чужы, які не чужо для мяне заасфальтаване поле беларускай Беларусі, дзе праблясаўся рунъ, якай сама цянеца і нам пазначае шлях да Сонца, і якай ведае, што такое Сонца, пад якім жывуць Сабакі і Гражданы.

Віктар Шніп

Пра "Нашу Ніву" і пра сябе

Аднойчы мне прысыніўся Несапраўдны Кніжны Скарпіён. Ён выпаўзаш з аной тоўстай архіўнай кнігі і хаваўся ў іншай — нібыта кілікаў за сабой. Можна сказаць, што сон амаль спраўдзіўся...

За 10 год не было такога, каб я не трymала ў руках съвежага нумару "НН". Газету церабіў нарачанскі вецер і заілівалі гарбата ў цягніку... Зъязнка нумароў пачатку 90-х і цяпер ляжыць на паддашку

на лецішчы. Зададзены тон і выбраная інтанцыя найчасцей былі блізкія мне. Фатадзымкі і візуальні выявы — нібыта ўбачаныя і маімі вачыма таксама. Калі па форме "НН" — газета, дык па зъмесце — зъява. Падзея памежжа стагодзьдзя. Падзея беларускага і высакароднага кшталту. Яна не выклікае разбуранага і гнітлівага пачуцця, які пераважна большасць сёньняшніх друкаваных выданняў. На стронках "НН" заўсёды ёсьць месца квітнечкаму грушаваму саду.

Вольга Бабкова

ШТО ЗНАЧЫЦЬ ДЛЯ МЯНЕ «Наша Ніва»?

На гэтае пытанье адказаць цяжка, бо для мяне яно гучыць на шырока: «Што значыць для цібе сонца, паветра, сябры...» Менавіта сябры. "НН" — гэта дайні добрыя сябры. "НН" — сапраўдныя першыя беларускія газеты. Першая і па часе, і па значасці. Менавіта беларускія газеты. "НН", як той дыбрыя сябры, ніколі не падманівала сваіх прыхільнікаў, ня здрадзіла і не пакінула сваіх прынцыпаў. Для мяне "НН" — адзіная выспа ў моры расейшчыны, канфармізму, здрады і канюнктурнага гандлю з сумленнем, што назіраліся цягам апошніх гадоў ледзь не ва ўсіх астатніх газетах. "НН" — гэта яшчэ і этапён сапраўднай беларускай мовы. Жыве "НН"!

Уладзімер Бараніч

Семдзесяці шасьці гадоў як не было

Калі б мяне папрасілі называць трэўсавызначенныя моманты ў майм жыцці, дык, бадай, на першое месца я бы паставіў сънечанкі вечар у адным з пакояў гомельскага Палацу будаўнікоў, дзе зъбіраліся мясцовыя БНФаўцы. Пярэдадзень новага 1992 г. Нятульнае, халоднае памяшканье з разьблітмі канцылярскімі сталамі ды ледзь цёплымі батарэямі. Тузін нацыяналіст, у стальным зборы якіх я бычыў толькі адзін сэнс — трэба ж зь некім паразмаўляць па-беларуску ды аблеркаваць на роднай мове грандэйшыя пляні на будучыно. «Калі мы прыйдзем да ўладаў...»

Самымі папулярнімі тэмамі былі:

— як называць вуліцу Савецкую (не вяртаць жа ёй назыву расейскага аўкента);

— яцьвяскі сэпаратызм.

Я быў за Румянцавскую і спачувай загадкавым балтам у іхніх змаганыях з беларускім вялікадзіржаянцівам. Наш нацыянальны жыць Саладоўнікай раскладаў друкаваную прадукцыю з Менску. Тады гэты гешфт прыносіў яму някепскія гроши. Сярод бел-чырвона-белых значаку, насычэнных календароў з «Пагоняй» ды плякатаў з Данчыкам я зауважыў газету, якай дагэтуль бачыць не даводзілася.

Я перагарні старонкі... І страшэнна раззлаваўся на сябе, што нейкім чынам прапусціў папярэдняй тры нумары. У газете зъдзіўляўся ўсё. І што яна выходзіла несавецкім правапісам. І што выдавалася ў Вільні. Аднак галоўны фокус быў у іншым. Аўтары здолелі стварыць ілюзію, што газета выходзіла ў той Вільні без перапынку. «НН» даравала імгненнае адчуванье, што не было гэтых БССРаў з трактарамі ды пяцігодкамі. Проста нумары за 15-ы—91-ы гады недзе згубліліся. І гэта было грандэйшна. Я ўжо ня слуха

“Ніўка, Ніўка, вярні маю сілку!”

Колісь так прыгаворвалі кабетыжнейкі, качаючыся па пожні. Калі ўжо не было сілы жаць далей. Так прыгаворваю я штопанядзелак, шукаючы яе па шапіках “Белсаўдруку”. Натуральна, я не качаюся на разасланай газэце. Я чытаю — і да мяне вяртаюца сілкі.

Быць сабою ў нашым грамадзтве складаны. Треба ўвесі час пружыца і тужыца, каб ціск асяроддзя зябце не размазаў, які камбалу. Я чытаю “Ніўку”, і да мяне вяртаецца мой унутраны пульс і ціск, роўны ціску звонку. Жыцьцё патроху пачынае наладжвацца.

“Ніўка”, “Ніўка”, вярні маю сілку!

Я памятаю, як я ўпершыню ўяўляла ў руки “НН”. Цяпер-то мне здаецца, што я нарадзілася зёй ў руках. Штопанядзелак я брыду дахах, апусцішы нос у разгорнутую газэту, натыкаючыся на людзей, ліхтары й прыступі.

“НН-1” рабіл ў самым гарадзкім з гародоў (Вільні) для саме вяскове вёскі (беларускае). Цяпер газэта выхадзіць у Менску, які ні горад ні вёска. Для людзей, якія аднолькава і ў гародзе, і ў вёсцы, і ў лесе, і ў балоце — для беларускіх беларусаў. Людзей, якія носяць у сабе ўсе беды і надзеі гэтай беднай краіны, якія спрабуюць сама з сябе злупіць скuru. “НН” стала па-за векавымі, адукацыйнымі, сацыяльнымі, географічнымі катэгорыямі, яна піша для тых, хто захопівае сілку ў Беларусі і Беларусь у сабе. Гэта газэта была створана для нас.

Нас у краіне мільён. Але мы не з'яліся ў масу, народ, не пакрылі нератам наша болота. Ледзь не адзінае, што нас луцьць, — “НН”. Народнага Фронту больш німа — ёсьць нешта БНФ. Заставаца “Наша Ніва”, захавальніца еднасці, уздымальница духу. Яна ў ніва, і зerne ў гэтай ніве. Але я напсула, не разэрваваць, я ні клуб па зацікаўленнях. Жывая, жыцьця дайная “Ніва”. Наша, і больш нічай.

Дык падпісваіся на гэтую марцыфаль!

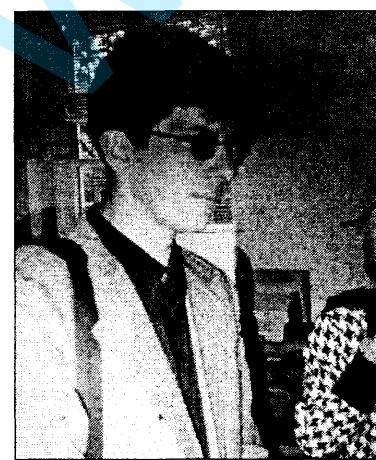
Ева Вежнавец

Сонца свабоды праз хмары
цёмныя

Прагляне ясна над нашаю
ніваю.

Янка Лучына

Мне не забыць “Нашай Ніве” па пераездзе газэты ў Менск. Першая палова 1996 г. Надзея на лепшае, на перамены ў грамадзтве, нейкая невыносная лёгкасць быцьця — і зъмена іміджу газэты. Здавалася, вось-вось — і ўсё зъменіцца. І газэта актыўна садзейнічала зъменам. Паралельна быў створаны Беларускі гуманітарны фонд “Наша Ніва”, што зрабіў шмат карыснага... Пасылья Менскай вясны наступіла халодная восень...

Кожны панядзелак чакаю трэцяй-чацвертай гадзіны дня і зъяўлення газэты ў кіесках. Страшна злу, калі ў шапік газэты не завезылі, ці ўжо разбралі. Колькі дзён таму я злавіў сябе на думцы, што мяне ведаю, колькі каштую нумар. Навошта ведаць, калі я яго ўсё роўна куплю.

Алег Гардзіенка

Гэта не газэта

Я мяне радаваіш, што наша газэта будзе называцца «Наша Ніва». Усё ж я не купала. Дубавец ня Уласаў, Харэўскі не Гарэцкі. Я заўсёды быў за тое, каб ствараць нешта новае, а не выкарыстоўваць старое. Таму, можа, і не надрукавалі міністэрстваў нумары. А замест мяне надрукавалі Сзліндэр. Я я быў архітэктарам «Нашай Нівы». Я быў пісменнікам, які друкаўся на старонках «НН». І дзякую Богу, што свая была пляцоўка, на якой добра было працаўваць, рэалізуваць свае празаічныя, палітычныя праекты. За дзесяць гадоў найлепшым для “НН” быў віленскі пэрыод, калі яна выходзіла раз на месяц. Гэта было культурнае выданье.

Я наагул не ўспрымаю «Нашай Нівы» як газэты. Чым больш там газэты, тым больш там глупства, маразму і таго, што назаўтра будзе нікому не патрэбна. Як на сёньняшні дзень нікому не патрэбна інтарвю з Кебічам, якое друкавалася «Наша Ніва» ў 1996-м. І ёй на трэба ўсём займацца. Яна для мяне тыднёвік, а не газэта. Яна павінна адказваць на асноўныя пытанні.

Для мяне як для беларуса, чытача. Якія нашыя ідэалы? Чаму здарылася тое ці іншае? А што здарылася — гэта па радыё пачаум. Як здарылася — убачым у тэлевізоры. Таму я ў ёй існую і прысутнічаю. І разгляджаю, думаючи заўсёды пра нешта ідеалнае. Як напісаць так, каб і праз то гадоў можна было выдаць факсымілем ці сабраць тое, што я пішу, у кніжачку.

З усаго, што друкуеша ў «НН» мяне цікавіць толькі тое, што потым зьявярэцца ў кніжкі, што будзе перавыдаўвацца. Міне не цікавіць люстра дзён. Гэта задача як «Нашай Ніве». Ня гэта тыхднёвік. Пазней павінна прысутнічаць не выпадкова, а ў кожным нумары. Павінна быць беларуская проза. Бяз гэтага «Наша Ніва» нікому не цікавая. Развагі пра Домаша ці Пазняка менш цікавія, чым верш Пазняка. І добра было б, каб Домаш напісаў апавяданье. Для імджу.

Адам Глебус

“Наша Ніва” рассказала мне пра мою Бацькаўшчыну...

Маё засвяленне беларускасці, дзяякоўчы “Нашай Ніве”, было інтэнсіўным. Свой першы артыкул я напісаў ў 1996 г. — пра адкрыццё “Макдональдзу” ў Менску. Памятаю, з якім хвяляваннем у панядзелак я купіла газэту і пабачыла там сваё прызвышча. Я адчуvala gonor, a maе kallegi i sabyry z Radyё 101.2 shchyrava myne pavinnshawali — drukavačca ў “Nashay Nive” pręstystyjna. Як i býcь kryxu daluchanai da nadzvyciačai prymennaga kaledktivu adukavanych, iranichnych i súchasnich ludej. “Nashay Nive” i zvizzzanae zёй dla myne — gэта madæl’ tago, якой by ja haacela báčyccy nasczou Belarusk. Takoy jana, zreštach, i budze.

Вольга Караткевіч, Прага

“НН”

Чытаю...

...з самага першага нумару. Яна для мяне і крыніца інфармацыі, і цікае чытво. А яшчэ — астрэвок незалежнасці сядр акупацыйнага бруду і хамства. Гэта адзін з НАШЫХ бастыёнаў свабоды, які падае намішаму трымаете абарону і не паддаецца ворагу.

За гэтыя дзесяць гадоў разам з “НН” падрастаіла й сталела патрыятычная моладзь, якая сёньня стаіць у першых шэрагах змаганьня за волю й незалежнасць Беларусі. “НН” была й застаецца летапісцам Руху Супраціву.

Вельмі хацелася б, каб будучыня ў газэты была сьветлай і заможнай. Каб яна чыталася ня толькі інтелігэнцыяй, а пайшла б у гушы нашага народу, несучы яму беларускія незалежніцкія ідэі.

Сяргей Ёрш

Верная газэта

Я ведаю нават, што ў свой час прыдумаў слоган штотыднёвіка “Імя” — “газэта для тих, хто умеет чытать”. Слоган, безумоўна, удалы з глыбокім падтэкстам. Калі б трэбыло, у дачыненіі да “Нашай Нівы” я ўжо бы был слоган “Газэта для тых, хто умеет ве́рыць”. Но, на мою думку, вера і прасякнутыя старонкі “Нашай Нівы”.

Аднак гэта мяне тая вера ў звычайні слова. Прынамі, на вера ў Усяўышнія, шмат у чым съляпая ды пасынья. Вера “Нашай Нівы” — актыўная, стваральная, фэта вера ў лепшую будучыню, вера ў чалавека грамадзакага, а таму — неабыкавага, актыўнага. Да пры гэтым я падтэкстамі падаеўся старонкі “Нашай Нівы”.

Я наагул люблю газэты, якія народзяцца, а ствараюцца. Сёньня ў Беларусі такіх выданняў ня шмат. Часцей за ўсё мы маем справу з падсядзеннай, адчуваеца — дайно абрэйдай вытворчасцю газэтных паласоў, калі нават янавацца злупіць саксама. І ёй я падаеўся, але яна — поза, а пазыцыя, яна — сродак, а дух, які ўсяліўся ў газэту ледзьве яна нарадзілася. Часы тады былі напэўна на лепшай ад сёньняшніх. Можа, таму дых гэты актыўны і цяпер, запатрабаваны і натхнільны. Весь чаму, ставячы перад сабою мэту падзяліцца тым духам з якім большай колькасцю людзей, “Наша Ніва” будзе газэтаю запатрабаванай яшчэ многія гады, падаеца гэта каму ці не.

Газэта, якая траціць сінс існаваньня, памірае надзвычай хутка. Ці пераходзіць у разрад тых, якія тыражуюцца канвэрнным чынам, калі паусядзеннасць прымушае чакаць адно ганарнага дня, а зусім не чарговага нумару тваёй газэты.

А яшчэ “Наша Ніва” — газэта маладая, нават калі згадваць той самы дых. Я могу не пагадзіцца з тым, што прапануе мне “НН”, магу з нечым спрачацца, магу нэрэвавацца з тae нагоды, што некаторыя матэрыялы, на маю думку, яўна недапрацаваныя, калі слова, бывае, апярэджаюць сэнс, але, пачаўшы стала чытати “НН” гады з трэх тыму, сёньня ўсыўдевамяло, што чакаю наступнага нумару і мушу загадзя плянаваць час, каб было яго прачытаць увесі. А ці шмат, прынадзеяцца, у Беларусі тых газэтаў, якіх б табе хацелася прачытаць ад першай старонкі да апошняй?

Вяртаючыся да слогану, зъяўнувашы на то, чым кіруюцца некаторыя іншыя выданні. “Народная газэта” піша “Жыве Беларусь!” і ганіць тых, для каго гэтыя слова — энс жывіцця. “Рэспубліка” піша “Не народ для ўраду, а ўрад для народу” і друкуе на сваіх урадавых старонках тое, што народ на ўстаноў стае зразумец. Мне ж блізкія тых газэты, у якіх зъмест адпавядае дыху. Газэтаў для ўсіх сёньняшніх я не можа. Мая газэта — тая, якая дапамагае мене на стаціць веры.

Дзмітры Падбярэскі

А пытаньне «НН»

Газэта, якая добра раскупляеца мянтамі

Я выйшаў на праспект Скарыны з пытаньнем да народу, ці ведае ён газэту «Наша Ніва». Вось некаторыя адказы людзей з праспэкту.

“Ведаю, чытаю. Кожна раз па панядзелках купляю яе. І ведаю, што насупраць будынку міліцыі ў шапіку, што калі турмы, газэта раскупляеца мянтамі вельмі добра. Сам жыву там, ніколі не магу купіць. Прыйходзіца ў іншым месцы.

— А як даўно вы ў чытаете?

— А як аднавілася. Адразу. Гэта колькі ўжэ? Тры-чатыры гады, ці больш?

— Больш. Ужо дзесяць гадоў ўёй.

— Значыць, дзесяць. Віншую. Самая беларуская газэта. Па дыху. Шкада, што бывае, так адываеца, што... Ну, карацей, бывае, што я ў строчку, калі адных беларусаў на другіх натрайлівае. Ёсьць такое. Але ў гэты патрэбна тожка”.

— Да, ведаю. Падабаеца. Многа вельмі цікавага бывае. Ну, увогуле палітыка — рэч вельмі сълізкая. Але цікавісіць гэтым, вядома. Вельмі цікавісіць. І вельмі хвалюе доля нашай Беларусі”.

— Гэта сельская газэта. Для сельскіх жыжароў”.

— Чуў, але не чытаю. Цяжка чытатъ па-беларуску”.

— Чула. Чытаю. Гэта вы па ціліўзару паказывае будзеце?”

— Пару раз чыталі. Хорошы газэта. Трохі інфармацыя канцэнтраваная. Не размытая, а канкрэтная”.

— Знаю. Чытаю іншы раз”.

— Ведаю.

— Вы чытаете яе?

— Не. Я зусім не чытаю ніякіх газэтаў. Толькі гляджу тэлевізары. І міне стае ў гэту. Я нават напэўна ведаю, што ў тых газэтах будзе напісаны. І міне я нада

У наступным нумары — эсэ Валянціна Акудовіча “Бяз нас”, Лявона Галубовіча “Каб каласіла ніва нашага роду”, Алеся Чобата “Наша Ніва” па-за дэкадай і перад дэкадай” і апавяданьне Алега Дашкевіча “Наша Ніва”.

Водгукі

Трактар ні пры

16 красавіка набыў "НН". Увечара ў інтэрнаце стаў яе праглядаць. І раптам у артыкуле "Трактар не заўважыў розніцы" сустракаю знаёмыя імёны: мой родны калгас імя Суворава, старшыня Алег Валадзько.

Чытаю далей. Авохці мне! Валадзько супэрмэн, нямецкую мову вывучыў, на Захадзе партнераў знайшоў, вырашае паліўныя проблемы ў калгасе з дапамогай навуковага наватарства. Гэты аптымістычны артыкул выклікаў у мене адно горкую ўсьмешку. Каму вы павертылі? Віцебскому кур'еру? А вы хоць высьветлілі, пад чью дудку скача гэты кур'ер, чаму яму выгадна хваліць беларускія калгасы і іх старшыні? Добра, калі ён на гэтым усё і скончылася. Дык не! Адкрываю "НН" ад 2 траўня і ў артыкуле "Работа над памылкамі" ізноў знаходжу панэгірык А. Валадзько: "За такімі людзьмі будучы, і мы павінны падтрымліваць і вучыцца ў іх". Мовай ядравай фізікі, пышла ланцуговая рэакцыя.

Наш старшыня сапраўды вялікі эксперыментатар. Адночы ён загадаў засяць калгасныя палі пшаніцай. Неістотна, што саме месца для пшаніцы – цеплай Украіні, што ўмэратаўра ў Віцебскай вобласці звычайна градусы на два ніжэйшыя, чым ва ўсёй Беларусі, і вэгетатыўны пэрыяд, адпаведна, таксама карацішы, і што глеба ў калгасе імя Суворава збольшага гліністая. Усё гэта бэздуры. Калі старшыня сказаў, што вырасце – значыць, вырасце, а як, гэта яе, пшаніцы, праплемі.

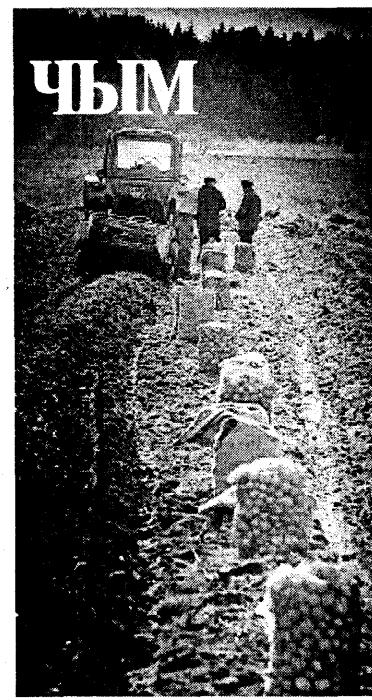
У той год сапраўды вырасла – надвор'е паспрыяла. Ураджай атрымалася неблагая, адпаведна – і прыбытак. У старшыні вочы й загарэліся – а што, як яшчэ раз атрымаецца? Але на наступны год усталявалася звычайнае для падножнай Беларусі надвор'е, і сабраў наш старшыня хіба толькі вялікі ўраджай пшанічной саломы. А праз нейкі час у калгасе імя Суворава то, што пасяялі, ня прости нацыянальная ідэя, а ўголу нацызм.

Рэвалюцыя 1848–49 г. упершыню аўждына Нямеччыну менавіта эканомічна. Прадпрымальнікамі таго часу не хацелася плаціць мытныя падаткі на межах дзясяткай княстваў. А нацыянальнай ідэяй тады ў Нямеччыне і ня пахала. Аднак калі бюрерз з Шлезвіг-Гальштэйна ашаджаныя грошы ўкладаў у справу ў Баварыі (Нямеччына ж сталася адзінай эканамічнай зонай) ды пабачый, што там людзі гэтакі самыя, як ён, то падумай: "Яны гавораць той самай мовай", што і я, значыць, такія самыя, як я, жывуць ад Баварыі да Шлезвіга!". Вось гэта і ёсьць першыя зародкі нацыянальнай ідэі. Але прашу адзначыць, што паехаў гэты гальштынец у Баварыю зусім ні дзеялі таго, каб убачыць баварцаў і прасікніца нацыянальнай ідэй. А найперш яму трэба было правярнуць гандлёвае пагадненне ў банальную ўзбагачацца. А гэта нацыянальная ідэя, якая прывяла да аўждынання Нямеччыны ў 1871 г. і дэлью сусветных войнаў, – усяго толькі прадукт банальнага імкнення ўзбагачацца.

Калі нацыянальная ідэя ўжо ўзыніка, дык ёнішчыць яе вельмі складана. Дзякуючы ёй немцы двойчы ўздымаліся з каленяў пасля сусветных войнаў і цяпер верхаводзяць у Еўропе.

У беларусаў ідэя яшчэ не народжана, таму нам зараз трэба рабіць тое, што немцы рабілі пайтара стагодзідзі таму: банальную ўзбагачацца. Праўда, мы жывем цяпер не ў Нямеччыне XIX ст., таму час і месца могуць унесці карэктывы ў працэс стварэння нацыянальнай ідэі.

Уголу артыкул Травеня неблагай:

што з гэтым рапсам рабіць? Вось тут і началася тая цудоўная гісторыя, пра якую раструбіў "Віцебскі кур'ер". Праўда, ад тас пары я рапс болей на палéх ня бачыў. Дыў самі калгасыні: пра гэты рапс ведаюць вельмі цымна, а калі ведаюць добра, дык гаворці з іроніяй.

Уголу, жаданыне выбіца зьявілася ў старшыні ёшчэ ў "саўковыя" часы. Аднак тады было лягчай. Дзяржаўныя грошай не бракавала, і Валадзько дзеянічай. Пабудаваў вялікія і прыгожыя школы, больницу, танцзали і хату сабе. Але тут разваліўся "саўок", і крыніца грошай пачала хутка зьнікаць. Нічога не засталося, як прасіці дапамогі ў "капіталістай". Так зъявіўся ў калгасе нямецкая тэхніка і міні-завод па апрацоўцы сельскагаспадарчай прадукцыі. Вось толькі калгас па ўсіх паказніках апускаецца ўсё ніжэй і ніжэй, і людзям з кожным годам цяжэй жыць. Відаць, нешта трэба мяняць: ці ён нямецкі трактары, ці калгасную сыстэму...

І прыканцы хачу ўзрадаваць апала-гетаў нашага старшыні і падражніцу новых беларусаў. Што, думаець, калі ходзіце ў малінавых пінжаках і ездзіце на джыпах, дык крутая? Вось наш Валадзько сабе стравусаў набыў.

Усе ахвотныя могуць прыхецаць паглядзець на беларускую экзотику, што бегае па старшынёвым двары. Толькі не палохайце стравусаў, бо двор заасфальтаваны, і пушкім балюча будзе.

Шэч колькі словаў пра Алеся Чобата і ягоных крытыкай.

Кастусь Травен абвяргае Чобата.

Маўляў, нацыя пачынаеца не з ба-

гацьці, а з іздзі, і наводзіць добрыя аргументы, абвергнучы якія можна толькі яшчэ больш агульнымі і гля-

бальнымі заканамернасцямі.

Вазыміце нацыянальную ідэю і ба-

гацьце ў кантэксьце любой краіны і

прасачыце, што зъявілася раней. На-

прклад, у Нямеччыне з бацьціца

нарадзілася ня проста нацыянальная ідэя, а ўголу нацызм.

Рэвалюцыя 1848–49 г. упершыню аўждына Нямеччыну менавіта экано-

мічна. Прадпрымальнікамі таго часу

не хацелася плаціць мытныя падаткі

на межах дзясяткай княстваў. А нацы-

янальнай ідэяй тады ў Нямеччыне і ня пахала. Аднак калі бюрерз з Шлезвіг-

Гальштэйна ашаджаныя грошы ўкладаў

у справу ў Баварыі (Нямеччына ж ста-

лася адзінай эканамічнай зонай) ды

пабачый, што там людзі замінілі

гэты гэтакі самыя, як ён, значыць, такія

самыя, як я, жывуць ад Баварыі да Шлезвіга!".

Вось гэта і ёсьць першыя зародкі нацыянальнай ідэі. Але прашу адзначыць, што паехаў гэты гальштынец у Баварыю зусім ні дзеялі таго, каб убачыць баварцаў і прасікніца нацыянальнай ідэй. А найперш яму трэба было правярнуць гандлёвае пагадненне ў банальную ўзбагачацца. А гэта нацыянальная ідэя, якая прывяла да аўждынання Нямеччыны ў 1871 г. і дэлью сусветных войнаў, – усяго толькі прадукт банальнага імкнення ўзбагачацца.

Калі нацыянальная ідэя ўжо ўзыніка, дык ёнішчыць яе вельмі складана. Дзякуючы ёй немцы двойчы ўздымаліся з каленяў пасля сусветных войнаў і цяпер верхаводзяць у Еўропе.

У беларусаў ідэя яшчэ не народжана, таму нам зараз трэба рабіць тое, што немцы рабілі пайтара стагодзідзі таму: банальную ўзбагачацца. Праўда, мы жывем цяпер не ў Нямеччыне XIX ст., таму час і месца могуць унесці карэктывы ў працэс стварэння нацыянальнай ідэі.

Уголу артыкул Травеня неблагай:

ПРА - БЕЛ

Чаму згубілі месца пад сонцам?

Пішу з нагоды Ваша старонікі №20 пад агульнай назвай "Пасаджэнне на кол-ІІ".

Есьць у беларускай думцы схільнасць рамантызація ВКЛ, ствараць нацыянальны міт (слова гэтае – частыя госьці) і ўзініца з дапамогай гэткага міту нацыянальную сувядомасць, умацоўваць нацыянальную ідэю. Аднак, панове, міт – гэта хлусня, мана, байка. Дык што? "Светлую будучыню" будаваць на падмурку хлусні? Падаеца мні, што на міты нам сёньня патрэбныя, нават самыя прывабныя, а горкная голая праўда.

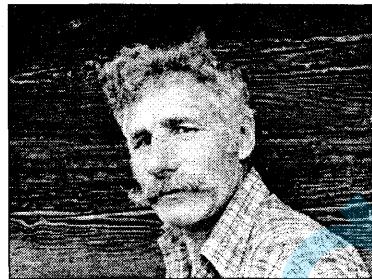
У чым жа гісторычная праўда? О! Гэта вельмі цяжкая рэч – дабіца гісторычнай праўды. Тут часам падзеі мінулага году незразумелыя і даюць магчымасць замыніцца познага кшталту інсінуацыямі, а што казаць пра мінулыя стагодзідзі? што ні гісторык – дык сава?

Сама галоуна пытаныне такое: "Калі ў нас раней усё было так добра, дык чаму сёньня так блага?"

Раней гісторыя БССР пачыналася гэтак: да саветаў тут было абы-што.

Пасля гэтага чалавеку адразу рабілася ясна, чаму і пра саветах тут таксама абы-што. Калі раней фігня, дык і цяпер фігня...

Потым падача гісторыі зъянілася. Раней, маўляў, быў "залаты век", а потым клясычная трагедыя. Богі пазайдзросцілі героям і наслалі на іх няўмольна злы рок. Зараз пытаныні. Чаму дзяржава, што пазыбегнула татарскае інвазіі, і, па чутках, даёлка не слабая, добрахвотна (!) пайшла на страту ўласней незалежнасці, заключыўшы ўнію хай з блізу, але чужой дзяржавы (Польшчы?) Чаму краіна, што дабілася гістарычнай перамогі (Грунвальд), не пайшла на заход і потым асудзіла сябе на стагодзідзі нацымісткай цікі? Чаму дзяржава – значна макнішай за расейскі землі – не ўмацавалася на ўсходзе, стварыўшы перадумовы для будучых расейскіх навалуў? Чаму сваі эліты давалі краіну да ганебных падзелаў і, як вынік, жудасных выпрабаванняў ХХ ст.? Чаму мы, грэзна ваяўнічы і здолныя, ня сталі такімі ж, як Фран-

цыя, Англія, Нямеччына ці Расея? Куды падзеліся тыя бацькы, матэрыяльныя і духоўныя? Прапалі, праўда, пада-халопаў ці 15% высакародных ваяроў? Як адбылося, што цэлы народ плюнуў на сваю нацыянальную веру і адчураўся яе? Учора ўніяты, сёньня прамаслёнія, зутра калгасы будуем...

Што нам дала перамога Сабескага пад Венай? Высьце да Міжземнага мора? Не. Вызваленне Святой Софіі? Не. Можа, хоць Крым? Пачакаце Хрушчова! Дзе пагубілі мы волю да перамогі? Сыстэма не развязаеца, пачынаеца рэгрэс. Гэта счастыце, што да гэтай пары існуе хоць сабе фармальна незалежная дзяржава.

Можа, лепш правесці жорсткі аналіз таго, што было, пазъягаячы міт'ю і ілюзій? Хто ведаў пра ЗША пяць стагодзідзі таму? А тая Вэнцыя і Генуя, што былі тады магутнімі, дзе яны цяпер? Хто сумніваўся ў магутнасці Англіі век таму, а сёньня яна высокаразвітвы, але пратктарат тых жа Штатаў. Хто ведае, што будзе праз 100 гадоў, – Эўрапейская Экалягічна ідэялізм? Хто я мае патэнцыі да экспансіі, таго душаць, як захочуць. Гэта крэйзілія, і на тэрыторыі яны відзяліліся. Потым падача гісторыі зъянілася.

Раней, маўляў, быў "залаты век", а потым клясычная трагедыя. Богі пазайдзросцілі героям і наслалі на іх няўмольна злы рок. Зараз пытаныні. Чаму дзяржава, што пазыбегнула татарскае інвазіі, і, па чутках, даёлка не слабая, добрахвотна (!) пайшла на страту ўласней незалежнасці, заключыўшы ўнію хай з блізу, але чужой дзяржавы (Польшчы?) Чаму краіна, што дабілася гістарычнай перамогі (Грунвальд), не пайшла на заход і потым асудзіла сябе на стагодзідзі нацымісткай цікі? Чаму дзяржава – значна макнішай за расейскі землі – не ўмацавалася на ўсходзе, стварыўшы перадумовы для будучых расейскіх навалуў? Чаму сваі эліты давалі краіну да ганебных падзелаў і, як вынік, жудасных выпрабаванняў ХХ ст.? Чаму мы, грэзна ваяўнічы і здолныя, ня сталі такімі ж, як Фран-

А.Х., Менск

20-21 ліпеня у Гарадку пад Беластокам пройдзе БАСОВІШЧА'2001

NRM, KRAMA

Прафсаюз пісьменнікаў

Працяг са старонкі 1.

Андрэй Федарэнка:
За Іпатаву

Андрэй Федарэнка:
Пры ўсіх сваіх хібах СП самы прагрэсійны, самы дэмакратычны з усіх творчых саюзаў, якія я ведаю.
“НН”: За каго б Вы не галасавалі на з'ездзе?

А.Ф.: За русафіла. Ні я, ні мае сябрыя я будуць галасаваць за русафіла.

“НН”: За каго б Вы галасавалі?
А.Ф.: За Іпатаву. Я з'ёй па Эўропе два месяцы ездзіў і добрае я спазнаў. Я ведаю, колькі ёй дастаецца, як ёй цяжка...

“НН”: Ці ёсьць шанцы, што Саюз пісьменнікаў з часам ператворыўся ў прафсаюз пісьменнікаў? Ці ёсьць у Іпатавай патэнцыял, каб спрыяць гэтаму?

А.Ф.: Усё ў СП ідзе да зъменаў. Так што гэта будзе. Толькі Іпатава наўрад ці будзе рэфармаваць Саюз вельмі рэзка. Наўрад ці.

“НН”: Самі Вы будзеце браць удзел у працы з'езду?

Так.

Адам Глёбус:
За Бутэвіча

Адам Глёбус: Ня трэба баяцца гэтага з'езду. Ен будзе ў значнай ступені а фіцыяны. Можна баяцца канфармізму, які будзе панаўца на з'ездзе. Аднак хутчэй за ўсё будзець і вострыя выступы. Напрыклад, устане Някляеў і пачне крытыкаўца Лукашэнку. Я вельмі спадзяюся на такі сценар.

“НН”: Беларускаму грамадзству важна, каго абаруць старшынём сталінскага СП?

А.Г.: Па-першае, ён на сталінскі.

СП — дзяржава ў дзяржаве, гэта з'яўжды была асаблівая арганізацыя. Гэта яшчэ ё надбудова над літфондам, створаная, каб дапамагаць састарэлым пісьменнікам, хворым пісьменнікам, а таксама пісьменнікам, якія п'юць; каб апекавацца спадчынай, што застаецца пасля памерлых пісьменнікаў. Гэта функцыя СП, і ў іх ён пакуль што па-за канкурэнцыяй.

“НН”: Самі Вы будзеце браць удзел у працы з'езду?

А.Г.: Папросту не могу. Якраз у аўторак здымамся на ОРТ.

“НН”: За каго б Вы не галасавалі на з'ездзе?

А.Г.: Я не галасаваў бы за людзей, якія адсутнічаюць, калі іх адбіраюць старшынём СП, якія ўнікаюць адказнасць, як Іпатава, якія не карыстаюцца аўтарытэтам сярод пісьменнікаў. Не галасаваў бы за людзей, якія п'юць на працы, за функцыянераў, маргіналаў — неістотна, якіх.

“НН”: За каго б Вы галасавалі?

А.Г.: Я б галасаваў за чалавека, падобнага да адміністратора, — спакойнага, які любіць сваю сям'ю, сваіх дзяцей, які выхоўвае іх у беларускім рэчышчы... Атрымалася, як гэта ні дзіўна, за Анатоля Бутэвіча.

Гутарыў Мікола

Аўсаграфія

20 СУПЭР-ГІТОЙ

**“20 СУПЕР-ХІТОВ,
РОЖДЕННЫХ В
БЕЛАРУСИ. Вып.3”.**
Розныя выканануць. (р.)
2001, Bulba Records.

“Брацкая магіла” — як называюць часам калектывную зборкі — ад “Bulba Records” як па складзе ўзделнікаў, так і па песьнях шмат у чым паўтарае “Моге какання”. Дзякуючы такой узгодненай выдаўнечкай палітыцы, пачынаеш прапросту ненавідзець некаторых айчынных выканануць, хоць і разумееш, што “бульянная” салата была выдадзена з разылкам на рагейскі рынак.

“Палац” і ды-джэй Ray Хвісевіч пачынаюць “Русалкамі”, дзе, дзякуючы мікшэрнаму пульту, прысутнасць беларушчыны з'явілася амаль да зэра. Гурт “Чехов” — даволі прыемны вакал, далікатная, ненавязлівая манера. Няўжо і іншыя песьні ў “Антона Паўловіча” гэткія ж? Ня веру! “Ляпис Трубецкі” з дэнс-рэміксам песьні “НЛО”. Ня чуў арыгіналу, але калі гэта дэнс-рэмікс (і рэмікс наўгар!), дык я тады — Энрыке Іглесіяс. Ды-джэй Дыбош прызнаецца, што ў яго “Нет проблем”. Чыстая пра- паганда — праблемы ёсьць, і даволі складаныя: песьня яскрава дэманструе розынцу паміж простиём і прымітывам. Група “NEO” ў пошуках сутнасці з'яўляецца да зямлі. Зварот патыхае танным кабаком (у манеры вакаліста) і радуе, што ў беларускай рок-музыцы з'явіліся яшчэ два прафесіяналы: піяніст ды аранжавальнік. “Купала” ад “Long Play”: песьня сведчыць, што з часу “затоненага” какання фізичныя стаганы можна праслушаць колькі разоў бяз значнай шкоды для здароўя. Так, рэп выконваюць тыя, хто ня мае голасу, але тут адсутнасць голасу не раздражняе. Далей — Сініца (імя? Назва?). Хутчэй за ўсё, жанчына прыгожая. А калі так, дык сипявачкай быць зусім не абавязкова. Дык праблематычна ў дадзеным выпадку.

Рэкламная паўза... Прад'юсэр

зборніка — Раман Арлоў (тры нумары ў альбоме), PR-мэнеджэр — Барыс Штэрн (чамусыці ніводнай песьні).

Едзэм далей. “N.R.M.” зь песьніяй “Катуй-ратуй”. Харошая песьня, запамінаецца. Ядзя з Сашам выконваюць шлягер Эдуарда Генадзя. Добрая палова песьняў з гэтага зборніка адразу і назаўсёды адпачывае! Аляксандар Шадзкоў “накліпіся” з уласнага дзіцяці — “Марусі”, і скараціў яе, і перааранжаваў. Вышыла горш. “НОСпoBETRU” (назва? Імя?) і “Летніе дожди”. Арлоў-кампазытар і Арлоў-пээт. Можа, таму і не атрымалася, хоць і голас саліста прыемны і на дзіве кабак анік не нагадвае. J-Mорс (і не імя, і не назаўсёды) сипявае “Оду вечнай любви”. Калі меркаваць па песьні, дык гэта не любоў, а нейкае збачэнне — нетрадыцыйная арыентацыя ў прасторы, часе і гусьце. Наталі Апрэ́мава нагадвае нам, што ад Дзі-Бронкса засталася хіба толькі пам'ять. А песьню, між іншым, Леанід Шырын напісаў неблагую. R.I.P. Legion з шэдэўрам “Пати”. Няма словаў, адзін рэп. Як толькі яно прагучала ў калёнках, з маёй кватэры сышлі тараканы.

Людміла Краўцова зь песьніяй “Она ушла”. “Фанера” шматслойная і надзіва юкасная. Калі Людміла здолее і жыўцом гэтак праспіваць — ручку пацалую. “Пани Хіда” з сүр'ядной песьніяй “Стреляться”. Рокеры! Будзьце пільныя і не раскідайцеся словамі, асабліва калі іх могуць пачуць! Бо словаў “шум океана греміт кождый день” сведчыць, што іх аўтар меў сур'ёзныя праблемы ў пачатковай школе. “Харлі” з “Іванам ды Маній”: наўрад ці яны трапляць дадо-

му да канца году. Пэўна ж, збочаць у якую багну... Група “Навигатор” з “Автомобильной” песьніяй: калі яны і надзіялай застануцца ў ліку малавядомых, наша культура адно набудзе. Нарэшце, “Безь Білета” зь песьніяй “Мая краіна Беларусь”. Песьня даводзіць, што апрача гэтых словаў ужо нават і маладыя беларусы нічога больш людзкага вымавіць ня могуць.

Праслухаўшы той альбом, у Расеі атрымаваў наступнае ўяўленне пра Беларусь: аўтары тут па інтелектуальным ўзроўні імкліва даганяюць расейскіх; беларускі рэп — зыва такая ж аўтэнтычная, як і афрыканскі хакей; людзі, што маюць добрыя голасы, лічаць тут за лепшыя змаймачыя на съевавам, а нечым іншым; “Bulba Records” — крутая фірма, калі не байдзца такімі зборкамі збіць з ног расейскі шоў-бізнес.

Дзякуючы альбому на “Альфа-радыё” нарэшце загучаць беларускіх выканануць. Няхай па-расейску, але й тое — крок наперад. Да-рэчы, зыдзівіць расейскую публіку расейскамоўнымі песьнямі — амаль безнадзеяна. А ў альбоме ўсяго трэх песьні і дзіве паўпесьні на беларускай мове.

Ат! Абы вайны не было!..

Дранікавы СЛУХАЧ

ЗАПРАШАЕМ НА ПУБЛІЧНУЮ ЛЕКЦЫЮ

29 траўня

Міраслаў Хаецкі (Польшча)
«Арганізацыя незалежных выданняў у Польшчы
на мяжы 70–80-х гадоў»

Лекцыя адбудзеца ў Цэнтральнай бібліятэцы
імя Янкі Купалы (актавая залі) па адрасе: вул. Харужай, 16
Пачатак а 18.30.

Бібліятэка Маналёг краёўцаў

Край-Краj: дыялёт на сумежкы культур / Рэд. Я.Агею і Я.Іваноў; Магілёўская дайніна (спэц. вып. №8), МТ “Брама”. — Магілёў, Магілёўская абласная друкарня, 2000. — 264 с. ISBN 985-6568-43-9

Выдаўцы гэтай кнігі адразу задалі чытачам колькі загадак, падаўшы на вокладкі чатыры назвы і падназвы на трох мовах. Уважливы прагляд засвідчыў, што гэты зборнік аўтарыкулаў — штогоднік “Магілёўская дайніна” №8, які ў межах разліцаў ці то

з'яўх 1917 г.” і Ігара Пушкіна “Грамадзка-палітычна актыўнасць паллякоў БССР у 20-я гады і стаўленне да іх з боку дзяржаўнага кіраўніцтва” да “Польскія культуры-асветніцы установы і польпраца на абрашах Калінінскай акругі (1924—1927 г.)”.

Літаратуразнаўства прадстаўлена артыкуламі Мікалы Хмяльніцкага “Феномэн беларуска-польскага літаратурнага сумежжа ў XIX ст.” і Яраслава Клімуця “Польскамоўная літаратура Тарашкевіча Магілёўшчыны”.

Есьць у часопісе і творы польскамоўных пісьменнікаў у беларускім перакладзе. Сяргей Даніленка і Яўген Іваноў пераклалі Чэслава Мілаша. Мікола Хаўстовіч прадаваў чытачам аповесць Ігната Ходзкі “Успаміны квэстара”, якая адкрывае беларускому чытачу яшчэ аднаго нашага пісьменніка-раманістыка.

Яшчэ адно адкрыццё — вершы (на польскай і расейскай мовах) Сімёна Палацкага на съмерці Ежы Пласкавіцкага, “забітага ад Масквы”, падрыхтаваны І.Марзалюком. З Палацкім цяжка разабрацца. Калі чалавек завадзіць вялізны грасбух і кожнага дня, як на працы, запісвае туды вершык — нешта графаманскае ў гэтym ёсьць. Грашыў Сімёна Палацкі і вершамі на замову. Колькі яшчэ гэткай “пазэй” ляжыць неапублікаваны у сковішчах разам з тымі грасбухамі?

Моваизнада Яўген Іваноў даследуе афарызымы і прыказкі, а Ніна Аンドрюсю — лексыку съвіта Божага Нараджэння на Беласточчыне. Незвычайнай праца С.Даніленкі “Геральдичная сымболіка сабакі” падаецца як папярэдні матэрыял да слоўnika “Геральдыка Рэчы Паспалітай у єўрапейскім кантэксьце: сэнтітатычны аспект”. Аўтар шукае глыбінныя міталігічныя карані гербавых выніваў і назваў. Высновы ягоныя часта грунтуюцца на глябальных міталігічных схемах і, відаць, вэрсыфікацыі не паддаюцца. (“Выявы сабакі ў найбольш даўніх па часе свайго паўстання геральдyczных знаках з'яўляюцца перш за ўсё сымбалем бясконасці і спадзявання на паўстанне з мёртвымі пад апекай багіні-маці”)

Невядома, ці будуць чытакі зборнікі Польшчы, але ў Беларусі ён — ці не найцікавыши сярод усіх гэткіх выданняў апошнія часы. Адно пусне яго “ўскраінна” называе Валеры Пазнякоў

Ігар Бабкоў АДАМ КЛАКОЦКІ І ЯГОНЫЯ ЦЕНІ

раман

у дзесяці гісторыях з жыцця асьветніка й энцыклапедыста Яна Адама Марыя Клакоцкага і ягоных цені, з дадаткам засемаў аўтара, двух эпіграфаў з лістоў сусветна вядомых творцаў ды пасыялоў Францішка Эн., у якім той

упершыню ў беларускім літаратуразнаўстве скрыстоўвае постакляніяльны панятак галюцинацыйны прысутнасці Сябе як Іншага, а таксама з пераказам двух ненапісаных раманаў, якія — з глыбокай мэтафізичнай пэрспэктывы — бачацца як адзін ненапісаны раман пад рознымі назвамі.

- У гэтую кнігу можна ўвайсці праз чацвёртае дзівераў. Выйсці зь яе няма анікага.
- Вы ўваходзіце ў кнігу гісторыяў, калі перакананыя, што ўсё ў съвеце мусіць свой сэнс і сваё месца.
- Вы ўваходзіце ў кнігу гісторыяў, калі перакананыя, што н

ЛІТАРАТУРА

апавяданьне

ЛЯВОН Вольскі

КАМЭТА

Званіцкі пабойваўся ваенкамату. Уесь гэты забор у войска, які ён перажыў у 18 гадоў, пакінуў у душы глыбокі сълед, і нават цяпер, калі, нібыта, баяцца не было чаго. Званіцкі съніў каšмарныя сны пра тое, што яго зноў "забрылі". Што ён, 35-гадовы мужчына, прыбыў у нейкую частку й марна даказвае маладзёну-сэржанту, што тут нейкая памылка, што ён даўно адпахаў свае два гады і што ніякім чынам ня можа лічыцца "салабонам". А сэржант адно крыва пасыміхаецца і ўсім выглядам паказвае, што давядзеца прайсіц праз прыніжэнны ды ўсю мяроту таго, што суха завецца пазастатутнымі адносінамі.

Званіцкі адслужыў 15 гадоў таму. Цераз год пасля вяртання яго "цёпленькім" узялі а 6-й раніцы, прымусілі падпісаць нейкую позыву, і Званіцкі загрымей на заборы (25 дзён). Гэтыя заборы зблытали ўсе ягонія тагачасныя пляны. Зноўку яго паstryглі, зноўку націлі на яго пачварныя вайсковыя шмоткі, і ён доўгія чатыры тыдні займаўся нікому не патрэбнай і брыдкай сабе самому працай — перакладаў на скворішчах розныя білагі і плашч-палаткі ды малаўвай мужных, з квадратнымі амэрыканізаванымі скіўцамі, вайскоўцаў для падніцца баявога духу асабовага складу і ўпрыгажэння вайсковаса часткі.

Пасля гэтага стресу Званіцкі пастаўіўся да вырашэння пытання радыкальна: ён выкінуў вайсковы білет, зъмяніў месца жыхарства, зволніўся і пачаў займацца выпадковай працай. Грошай было нават болей, чымся на ягоным быўшым прадпрыемстве, што сутаргава білася ў абдымах крызысу. Дый вайскоўцы цяпер наўрад ці знайшлі б яго. Прынамсі, за 15 гадоў гэтак жыцця ваенкаматы Званіцкага не патурбовалі.

А цяпер ён сам ішоў у ваенкамат.

Калі я не аднаўлю гэтага вайсковага билету зараз, я не аднаўлю яго ніколі. Калі я не аднаўлю яго ніколі, я не паступлю ў аўташкolu. Калі я туды не паступлю, я ня буду кіраваць машинаю. Тады я заўсёды буду ездзіць у поўных аўтобусах і вагонах мэтро, дзе так насяе перагарам, нібыта там разылі гарэлку. Так я буду ездзіць шмат гадоў, аж пакуль мне не пачнучу саступаць месца.

Такім словамі Званіцкі гнай сябе ў ваенкамат. І прыгнай.

У дзялжурцы сядзеў маёр. Ён насыцярожана паглядзеў на Званіцкага.

«Кантужаны», — вылічыў Званіцкі.

— Што вы хотіце? — запытала кантужаны маёр.

— Мне б аднавіць ваенны білет. Ну... Новы ваенны білет зрабіць...

— В два часа кончатся обед. Подойдите в кабінет №1, — насыцярожана парэкамэндаваў маёр.

На чорным дэрмациі дэзвярэй кабінту нумар адзін вісела шыльда "начальнік транспартнага аддзялення".

«Дзіўнавата, — падумаў Званіцкі. — Як гэта стасуецца з афармленнем білету?»

Аднак таямнічыя вайсковыя паралелі заўсёды былі яму малазразумелыя. Так што ён ня ўтледзеў у гэтым нічога ненармальнага.

Званіцкі выйшаў з драўлянага ваенкаматаўскага будынку. На лаўцы сядзеў супрацоўнік й гаманілі. Званіцкі прыслухаўся, ён любіў падслушоўваць размовы розных сласёў насељніцтва.

— І, карацай, рабёнак іхны — інвалід дзецаў. Бы дзішэ гэтае, як было малое, дык яго ўранілі са стала, як спавівалі.

— Аёй, аёй, — заперажывалі дамы.

На лаўцы побач сядзеў хлопец

прызыўнога веку. Ён мэтанакіравана чысьціў сваю скуркану куртку. Лавы так даўно былі пафарбаваныя, што блакітная алейная фарба ад сонца й вады перасохла й пачала пэцкацца, нібы крэйда. Ваенкаматаўкі дык падсцялілі себе газеткі, а призыўніка не папярэдзілі. І цяпер ён утрапёна чысьціў куртку, бо ягоная юнацкая годнасць не дазваляла яму хадзіць зьлёгку запэцканым у пыльна-блакітны колер лавы.

Камэта набліжалася. Яна, нібыта назло навукоўцам і вылічальнай тэхніцы, ішла па зусім іншай, ня вылічанай кампютарам траекторы.

Прэзыдэнт ЗША, каб прадухіліць паніку, выступіў з супакаеньням. Маўляў, сутыкнення ня будзе, лёгкае адхіленне камэты ад вылічанае траекторы таксама вылічанае, сутыкнення цалкам канцэпція.

І ўсё роўна хвалівашыні працягваліся.

— Колькі цяпер часу? — запытала Званіцкі ў ваенкаматавак.

— На майкі два, — адказала са май тойстая.

Званіцкі зайдоў у ваенкамат. Дзялжурны маёр прызыўнік з крыслы.

— Во второй кабинет. Вам во второй. Во второй, — амаль гістэрычна паўтараў ён.

Званіцкі зразумеў, што з транспартным аддзяленнем ўсё-такі маёр памыліўся (кантузія), а цяпер выпраўляе памылку.

Званіцкі таргануў дэзверы другога кабінту. Замкнёна. Малады чалавек призыўнога веку зайдоў у ваенкамат і адразу накіраваўся да листэрка й пасправаў паглядзец на сібе ззаду — ці адчыніцца? Потым падышоў да дэзвярэй, абабітымі брунатнымі дормацінамі, таргануў клямку. Таксама зачынена. Прызыўнік пачакаў з трэх хвілін, потым завярнуўся ў пышоў.

«Потым скажа, што прыходзіў а другой, а нікога не было, — здагадаўся Званіцкі. — Хоць якая, а адтэрмінўка».

Літаральна пасля гэтае думкі Званіцкага ў ваенкамат зайдла суворая дама з квадратным чырвоным тварам.

— Вы по повестке? — спыталася ў Званіцкага.

— Не, я ў кабінет №2, — азвяўся ён.

— А кроме вас никто не приходил?

— Прыходзіў нейкі малады чалавек, але толькі што пайшоў. Відаць, ян меў калі чакаць.

Дама з непрыхаванай прыкрасцю адамкнула, зайдла да сябе і бразнула дэзвірима.

— Аёй, аёй, — заперажывалі дамы.

На лаўцы побач сядзеў хлопец

Другім з кабінту выйшаў востравы маёр.

— Тебе што надо? — некультурна пацікавіўся ён.

— Мне — ваенны білет.

— А што, у тебя его нет?

— Быў. Пакралі.

— Паспорт есть? Дай сюда. Пожоджи. Постой тут.

Маёр пайшоў недзе ў ваенкаматкі памішканы.

Званіцкі падумаў, што вось раз яму ім вернудзі пашпарту, пакінуць яго тут, націруючы на заборы альбо ў якасці пакарання прымусіць разносіць позывы ці капаць "ад забора да абеду".

Камэта набліжалася. Цяпер ужо ўсе разумелі, што сутыкнення не пазыбегнуць. Мільёны людзей маліліся за ўратаванье душаў сваіх. Вялікая колькасць сканчала жыццё самагубствам. Швэдзкія астрономы ўсё яшчэ спрабавалі пралічыць траекторыю камэты, каб хаця ведаць найбольш небяспечныя рэгіёны й пачаць эвакуацыю. Хаця камэта паводзіла сябе, як жывы арганізм, які падпрадаўкоўваецца на толькі аўтактычнымі прыроднымі законамі, але ёй сваім капрызам і памкненням. У Беларусі ў мэтах прадухілення панікі сярод насельніцтва працаўаў адно дзяржаўны тэлеканал, хаця чуткі праўшоўлі пра замежныя радыё й расейскі друк. Народ рэагаваў стрымана.

— Ну-ка, зайдите в шестой, — пачаў Званіцкі голас маёра.

У шостым тоўстай дама корпала ў архівах.

— Вы, наверно, не у нас закреплены, — сказаў маёр.

— У вас, — адказаў Званіцкі. — Мяне ад вас забіралі.

— Не забирили, а прызывали. Есць бы вас от нас прызывали, вы бы были у нас тут, в картотеке, а вас нет.

— Не могу найсці, — сказала дама. — Ано ж ня можа згубіцца.

Маёр зірніў у пашпарт Званіцкага.

— Посмотрі ўсё раз. На "з". Эвоніцкі.

— Якое "з"?! Я — Званіцкі. Якое "з"?

— Тихо, тихо. А-а, это я плохо посмотрел. В этих новых паспортах оно похоже — "з", "з".

— Так там жа ёсьць па-рускі, — сказала дама. — А ты, відаць, па-англійскі глядзеў.

— А-а, тут хрен разберёшься, — падвёў рысу маёра. — Ладно. Пошли во второй.

У другім Званіцкага прымусілі запаўніць паперу, што, маўляў, ён згубіў вайсковы білет №..., а таксама маёр перапісаў ягоны новы адрас, тэлефон, карацей, зноўку Званіцкі трапіў у залежнасць ад груставае вайскове машыны гэтае дзяржавы.

— Тэпер так, — сказаў маёр, — вы идёте в міліцыю свога раёна. И берётэ там справку. Что билет с номером ... не найден. Потом идёте в газету. И пишете объявление, что билет №... прошу считать недействительным. Приносите мне квитанцию или вырезку з газеты. И справку с міліции. И тогда уже мы будем думать, как вас наказывать.

— "І вось няма як адказаць, — падумаў Званіцкі. — Ён жа ж адчувае, што мне гэты білет патрэбны. А чаго б іншай я пацёгся яго аднаўляць".

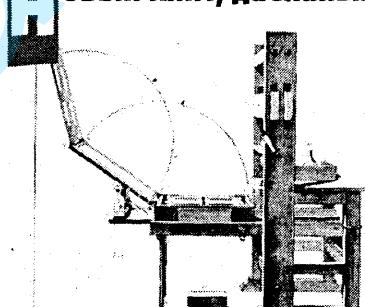
— Ну что, всё ясно? — запытала маёр.

— Ты б яшчэ дадаў "таварыш радиавы", — падумаў Званіцкі.

— Я спрашываю, всё ясно? — Да пайшоў ты, казэль, — са зьдзіўленнем пачаў свае слова Званіцкі. — І ты, і твой ваенкамат, і ўсё тваё гаўніяе войска.

Як паперу, прабіла камэта шыферны дах ваенкамату. У адно імгненне на месцы ваенкамату, раёну, гораду паўсталі съянія агню. Дамы падалі, як пясочныя. Зямля скрунулася з месца й памяняла траекторыю. Пачаліся пажары й затапленні. Большшая частка насельніцтва заняла. Тыя, што выжылі, вымушаныя былі прыстасоўвацца да новых клямітычных, тэмпаратурных умоваў і адсуннасці камунікацыі і выгодаў. Большасць так і ня здолела прыстасавацца. Новая эра спусцілася на Зямлю. Наступныя ваенкаматы зьявіліся тут не раней, чымся праз тысячы гадоў.

Новыя кнігі, дасланыя ў рэдакцыю

Янка Купала. *Поўны збор твораў*: У 9 т. Т. 7. Драм. пазмы й п'есы. — Менск: Мастацкая літаратура, 2001. — 339 с. (4) арк. ін. — Наклад 5800 ас. ISBN 985-02-0269-6

У томе змешчаныя «Тутэйшыя», а ётаксама драматычныя пазмы «Адвечная песьня», «Сон на кургане», «На паласе» і п'есы «Паўлінка», «Прымакі», «Раскіданае гняздо». Пры напісаныі камэнтары да твораў выкарыстаныя даэтапы не вядомыя дакументы пра Купалу й ягонія творы. Цена 880 р.

Национальная культура — важнейший стратегічны ресурс Беларуского государства: Материалы рэсп. совещ. «О мерах па рэштаваніі проблем культуры і искусства», Мінск, 1 февр. 2001 г. / Ред. кол.: В.Заметалін, Л.Гуляко, М.Подгайны, Э.Скобелев. — Менск: Менская фабрыка каліграфіі друку, 2001. — 120 с. — Наклад 2000 ас. ISBN 985-08-6393-2

У книзе разглядаецца грамадзкая чыннасць і літаратурная спадчына «архітэктара» Берасцейскай уніі 1596 г. І.Пацея. Цена кнігі 950 р.

С.Тарасаў. *Полацак IX—XVII ст.*: Гісторыя й тапографія / 2-е выд. — Менск: Беларуская навука, 2001. — 183 с. іл. — Наклад 800 ас. ISBN 985-08-0453-X

Працяг ся старонкі 1.

Гэта было падчас экспедыцыі на Гародчыну, адзін з самы бязълюдных куткоў Беларусі. Леанід піша: «Паўгоду прыхільнікі дэмакратычных рэформаў у Беларусі чакаюць вылучэння адзінага кандыдата ад КРДС. За гэты час тройка прэтэндэнтаў ператварылася ў пляцёрку, дзе кожны хоча зьбіраець подпісы ў сваю падтрымку і рэгістрацыа. Пры гэтым фальшывы гучач галасы на мацьмай згэдзе пасылаюць рэгістрацыі. Фактычна, з прынаймчыцем такога раשэння зынікаюць шанцы на перамогу. Кожны прэтэндэнт задаволіць толькі інтарэсы сваіх прыхільнікаў, а ўсю Беларусь будзе чакаць параза, бо немагчыма будзе аб'яднанацца вакол самага слабага кандыдата, якога пакіне кішэнны ЦВК».

Толькі на пазамінульым тыдні пачала высьпяваць думка аб неабходнасці вызначыцца з адзінным кандыдатам. Хопіць ужо гуляць у кааліцыі без амуніцы! Трэба даць пляцёрцы апошні шанец вызначыцца з адзінным да канца тыхдня, і пасыльня няхай КРДС скажа рашучае «Так!» адзінаму кандыдату. А тады няхай раскольнікі далей доўжасяць свой палітычныя бізнэсы».

Калі ў КРДС была адзіным цэнтрам уплыwu ў апазыцыйнай грамадзе, яна, відаць, даўно гэта зрабіла б. Грамадства, на жаль, яна мае маральных аўтарытатаў, якіх б выявілі ў падтрымалі найбольш вартага даверу кандыдата. Нездарма Быкова выжылі на чужбыну...

Сп.Гаравы выказваеца таксама з нагоды сітуацыі ў сваёй партыі і зъезду БСДГ-НГ, які якраз праходзіў учора за зачыненымі дзівярымі. «Найбольш фальшыва гучач галасы прыхільнікаў Статкевіча, — мяркуе ён. — Яны адназначна і неаднаразова дэмантравалі мэту сваіх намаганій: не дапусціць вылучэння адзінага кандыдата ад аўтадынай дэмакратычнай апазыцыі пад кіраўніцтвам КРДС. Прыхільнікі Статкевіча відуць гаворку пра кандыдата ад шырокай кааліцыі, але адначасова пры гэтым выключаюць упływu на гэтую кааліцыю з боку КРДС. Цяпер актывісты бальшавікоў з БСДП відуць агітацыю за Ганчарыка і ні пры якіх умовах не падтрымлююць іншага адзінага кандыдата пасылаючы рэгістрацыі. Групоўка Статкевіча ўзяла курс на раскол аўтадынай апазыцыі і да сягнула значных посяхай у сваёй справе».

Праўда, не садзейніча дэмакратычнаму адзінству і пэўная гегемонія БНФ з усім яе наступствамі ў Асамблей НДА.

Разам з адмовай падпісадкоўцаўца рашэнням КРДС у Народнай Грамадзе сталі ўсталяўцаца бальшавіцкія мэтады кіравання. Спадары Малашка, Нісьцюк, выканыстоўваючы перавагу ў 1-4 галасах на паддэксненіях Выканкаму і ЦК БСДП, пачалі плянамернае вынішчэнне іншадумстваў ў партыі. Спачатку інчыяўлявалі крызысы ў Магілёве, замяняйшы старых лідэраў прыхільнікамі Статкевіча. Потым пачала ажыццяўляцца ідэя выключаення з партыі лідэра фракцыі «За адзінства» Аляксандра Караваля. Урошце, пачалі взрабаць прыхільнікаў «Очишэння» і іншых маргиналаў, як у Горадні.

На жаль, сярод аўтадынай апазыцыі яшчэ не асэнсаваны да канца «сцэнар паразы» на прэзыдэнцкіх выбарах, агучаны раскольнікамі, а таксама на зробленыя належнасці высновы з мінулых памылак».

На тым тыдні мы чамусці асабліву вялікую пошту атрымалі з Віцебшчыны — найбольш і анкетаў «Апытаўніцтва «НН», і прыватных аўвестак, для якіх, на жаль, у юбілейным нумары не засталося месца, і праста лістоў.

Вось што піша Мікола Тарасевіч з Бешанковічай: «Між сябрамі правялі апытаўніцтва на Вашай анкете. Думкі падзяліліся. Раней мы зьбіраліся галасаваць за Домаша, аднак пасыльня таго як ён разам з камуністамі выказаўся за саюз з Расеяй, мы за яго галасаваць на будзем. Большасць у нас — за Зянона, адзін чалавек за Шушкевіча (ён за яго галасаваў і ў 1994-м). А мой бацька (яму 76 год) кажа, што трэба абрацца маладых. Пагалетася ў нас у раёне быў сп. Січыцк з БНФ, ён тату вельмі спадабаўся. А я ня так даўно Січыцк выступіў супраць «Саюзу». Таму бацька прагаласаваў бы за яго».

Баша газету ў Бешанковічах набыць практична немагчыма, і нам яе прывозяць з Віцебску».

Дык падпісваецца! Мы таксама папросім «Белсаюздрук» даваць болей асбонікаў на

«Наша Ніва»: 1991-2001

агляд рэдакцыйнай пошты

Бешанковічы, але я Вы б там ня спалі ў шапку — самі б ім замовілі.

«Домаш зраднік! — усклікае Анатоль Карапёў з Віцебску. — Ен хоча, каб Беларусь стала часткай Расеі. Мы не павінны абіраць яшчэ аднаго камуніста. Хопіць!» — піша ён.

Домаш — я ня здрایца, а практычны палітык. Ён пакуль ня мае дасведчаных дарадцаў, вобразаворцаў, а дзейнічае навобмажак. Як і іншыя кандыдаты антылукашэнкаўскага блёку. Нашаніцы зважаюць на

столкі на лёзунгі, пад якімі ідзе на выбары кандыдат, колкі на тое, якія сілы стаяць за ім і вядуць яго да перамогі. Калі Домаша, ці Казлоўскага, ці NN (ня блытаць з «НН») прывядзэ да ўлады незалежніцкая правіца, гэта будзе многа значыць. Іншыя рэч — здолнасць кандыдата добра кіраваць дзяржавай пасыльня перамогі. Каб не атрымалася, як ува Ўкраіне з нацыянал-камуністамі ці ў Грузіі з Гамсаходрыям. Мала перамагы, трэб будзе дабіцца грамадзкага кампрамісу з эканамічнага постулю ў місіянарнага права, што здолелі даказаць у міжнародных арганізацыях апазыцыйныя дэмакратычныя сілы Беларусі і за што, магчыма, і паклалі жыцьці Карпенка, Ганчар, Захаранка.

Як вядома, Акт незалежнасці Беларусі і рэзалюцыі 2-га Кангрэсу Дэмсілай называлі

незалежнасць Беларусі найяўлікшай каштоўнасцю, заваяванай многімі пакаленнямі змагароў. Усе дамовы аб стварэнні г.зв. «супольнасці», потым «саюзу» і, нарашце, «саюзай дзяржавы», падпісаныя Лукашэнкам, відавочна супярэчца Канстытуцыі, бо ў вялікай ступені абліжэніі сувэрэнітэт беларускай дзяржавы. З гэтых прычын яны дасёння зьяўляюцца юрдычна чыкчэнымі, не адпавядайць міжнароднаму праву, што здолелі даказаць у міжнародных арганізацыях апазыцыйныя дэмакратычныя сілы Беларусі і за што, магчыма, і паклалі жыцьці Карпенка, Ганчар, Захаранка.

Аднак прэтэндэнты на прэзыдэнцкую пасаду падпісваюць сумесную заяву, у якой (ад імя апазыцый!?) і Вярховнага Савету? фактычна прызнаюць законнасць стварэння г.зв. «саюзу Расеі і Беларусі».

Большую шкоду чяжка ўяўіц!

Хіба ў «саюзе» магчымае «эфектыўнае выкарыстанні гепалітычнага становішча Беларусі», «стварэнне спрыяльных умоваў для інвестыцыяў», а таму ў «рэальнае палітычнай дабрабыту» і «забесьпячэнні не на словах, а на справе правоў і свабодаў грамадзянстваў»? Апошнія пяць гадоў «інтэграцыі» паказалі, што ўсё гэта Беларусь толькі губляе».

С.Макеевіч мяркуе, што: «Каардынацийнай Радзе Дэмсілай трэба хутка і рашуча:

— аб'яўіць аб ануляваньні ўсіх папярэдніх перамоў і дамоўленасцяў аб падтрымцы М.Чыгіра, С.Домаша, У.Ганчарыка і П.Казлоўскага і аб'яўіць гэтых асобаў па-за аўтадынай апазыцыяй;

— распісчыцца, што аўтадынай апазыцыяй ніколі не прызнае легітимнасць ўтварэння «саюзу Расеі і Беларусі»;

— распачаць унутраны разбор гэтага надзвычайнага здарэння і фактывічнай палітычнай здрады;

— склікаць трэці Кангрэс Дэмакратычных Сілай для зацьвярджэння гэтых рашиэнняў.

Асабістая я патрабую адказнасць!» — гэта так сканчае ён свой ліст.

Калі гаворка не ідзе пра прэзыдэнцкія выбары непасрэдна, найбольш людзям не-прыемныя ў сёнянняшній Беларусі прайвыя фальшу і грубай прапаганды.

Ліст Тацяны Дзямкоўчы з Віцебску:

“4—5 траўня ў Віцебску адбыўся IX фестываль беларускай журналістыкі «Залатое пяро». Прадстаўнікі дзяржаўных СМИ супольнымі высілкамі стваралі бачнасць сяята, некаторыя з іх нават намагаліся размаўляць па-беларуску. Вольныя беларускія выданні на гэтым фестывалі нават ня згадваліся.

Пасыльня традыцыйных прамоўкі і раздачы ўзнагародай прадстаўнікам БСЖ на плошчы Свабоды разгарнуліся народныя гулянні ў стылі «Славянскага базару».

А Зыміцер Аляшкевіч з Горадні паведамляе нам, як улады ў Горадні забіясчваюць масоўку сваіх мітынгаў. «Пасыльня таго як 1 траўня на пляц Леніна выйшла ўсяго сотня-другая людзей, што не ідзе ні ў якія парады-заняткі з апазыцыі, улады вырашылі націснуць на студэнтаў. Напярэдадні г.зв. дні «дзяржаўнай сымболікі» нам.дэжана факультэт гісторыі й культуры Гарадзенскага ўніверсітэту Віктар Белазоровіч і выкладчык Генадзь Крывашчоўкай абышли ўсіх студэнтаў і «затраслі» на мітынг 13 траўня, намякнушы ў пра тое, што Крывашчоўкай будзе весці заняткі, «а они тляжё-ёлы».

Эх, Крывашчоўкаў, Крывашчоўкаў...

С.Давыдзька, Н.Макоўская, В.Сінькевіч ды інш., (усыгі 9 подпісаў) даслалі і ў «НН», а я толькі ў Міністэрства культуры, ліст у абарону музею «Беларуская хатка». «Мы ўсіх вяліваныя лёсам музэю. Максім Багдановіч — гонар беларускіх нацыяў. Калі дазволіце загінуць гэтаму апошніму прытулку паэта ў Беларусі, ці варта мы звяца народам?»

Замнога спадзяваньня ўскладаеце на газэту. «Наша Ніва» мала можа зрабіць. Вярхі беларускага грамадства — як улады, так і апазыцыйныя — зрушіфікаваныя настолькі, што іхнімі заслонамі разгону. Хоць беларусізьція паціху сунеца наперад, культурнасць на хутка прыжываеца, і клопат пра нацыянальныя інтарэсы — таксама. Гэта справа дугоўх гадоў.

Андрэй Дынко

незалежная газета	заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўны рэдактары «Нашай Нівы»:	С.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906–1914), Янка Купала (1914–1915), А.Луцкевіч (1920), С.Дубавец (1991–2000).
сакратарка рэдакцыі	Наста Бакшанская
карэктарка	Надзея Бракар
в.а. галоўнага рэдактара	Андрэй Дынко
заснавальнік	Павал Жук
намеснік гал.рэдактара	Андрэй Скуро
мастакі рэдактар	Аляксей Чарнайеў
выдавец	редакція газеты «Наша Ніва»
адрас для допісаў:	220050, Менск, а/c 537 Tel/fax: (017) 213-32-32 E-mail: nn@irex.minsk.by http://members.nbcu.com/nasa_niva/
© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 6 палос форматам А2. Друкарня УП «выдавецца «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скрыніцы, 79. Рэдакцыя не ўжсе адказнасць за змест рэжыярдных аўбесцак. Кошт свабодны. Пасыпвяданне абрэгістрыі пэрыядычнага выдання № 581 ад 4 ліпеня 1996 г., выдадзенага Дзяржаўным камітэтам па друку Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрас: г.Менск, пр. Газеты «Ізвестія», д. 8, кв. 173. Наклад 4613.	
Нумар падпісаны ў друк 27.5.2001.	
Замова № 2948.	
Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а	